

**Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií**

Institut mezioborových studií

**Intervenční centra pro oběti domácího násilí
– zkušenosti a poznatky**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.**

**Vypracovala:
Bc. Dagmar Pellarová, DiS.**

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Intervenční centra pro oběti domácího násilí – zkušenosti a poznatky“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 09.01.2009

.....
Bc. Dagmar Pellarová, DiS.

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Geraldině Palovčíkové, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

.....
Bc. Dagmar Pellarová, DiS.

OBSAH

Úvod

1. Problematika domácího násilí

- 1.1. Domácí násilí a jeho formy
- 1.2. Odhalování domácího násilí
- 1.3. Role neziskových organizací
- 1.4. Prevence a ochrana před násilím
- 1.5. Legislativa

2. Model ochrany osob ohrožených domácím násilím v ČR

- 2.1. Základní pilíře ochrany a pomoci (policie, intervenční centra, soudy)
- 2.2. Intervenční centra v ČR
- 2.3. Interdisciplinární spolupráce (IDS)

3. Intervenční centra

- 3.1. Zkušenosti a poznatky za rok 2007
- 3.2. Zkušenosti a poznatky za rok 2008
- 3.3. Příklad dobré praxe – Intervenční centrum Brno

4. Dotazníkové šetření

Závěr

Resumé

Anotace

Seznam použité literatury

Seznam příloh

Úvod

Domácí násilí je jedním z velmi závažných problémů naší společnosti a v jakékoliv podobě má vždy závažné důsledky pro ohroženou osobu a celou její rodinu.

Dnem 1.1.2007 nabyl v České republice platnost Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon o ochraně před domácím násilím). Tento zákon vytváří ucelený právní rámec prevence domácího násilí, a to překažením nebezpečných útoků proti životu a zdraví prostřednictvím policejního vykázání (dočasné separace osoby násilné od osoby ohrožené). Dále upravuje podmínky poskytování bezprostřední psychologické a sociálně-právní pomoci osobám ohroženým domácím násilím v intervenčních centrech a interdisciplinární spolupráci mezi státními, komunálními a nestátními organizacemi, které se podílejí na prevenci domácího násilí a pomoci ohroženým osobám a jejich nezletilým dětem.

Neocenitelným přínosem pro aplikaci zákona o ochraně před domácím násilím jsou nová speciální pracoviště poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím – Intervenční centra, která působí v České republice od 1. ledna 2007. Tato centra poskytují svým klientům právní, psychologické a sociální poradenství a koordinují spolupráci mezi jednotlivými zainteresovanými institucemi.

V současné době, po dvouletém působení Intervenčních center, jichž bylo v České republice zřízeno 15, je nezbytné posoudit a porovnat jejich činnost, a na základě poznatků získaných touto analýzou zhodnotit efektivitu jejich působnosti při ochraně osob ohrožených domácím násilím.

Cílem diplomové práce je sumarizovat zásadní problémy při řešení situací domácího násilí, vyhodnotit účinnost zákona o ochraně před domácím násilím v letech 2007 a 2008 z aspektu působnosti nových speciálních pracovišť - intervenčních center a upozornit na dosud nevyřešené otázky v této oblasti.

Ve výzkumné rovině se práce věnuje (1) rozboru dat intervenčních center, týkajících se evidence rozhodnutí Policie České republiky o vykazání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí, opakovaného vykazání, přítomnosti dětí u násilného incidentu a dalších údajů o ohrožených osobách, kterým byla poskytnuta pomoc, (2) srovnání činnosti intervenčních center v jednotlivých krajích na základě dostupných statistických údajů a (3) fungování vybraného intervenčního centra v praxi.

1. Problematika domácího násilí

1.1. Domácí násilí a jeho formy

Utrpení, strasti a násilí jako takové provází naši společnost odedávna. Ať už to byl boj s přírodou o přežití rodu, války mezi kmeny, rody, či celými zeměmi, boj jednotlivců či národů. I dnešní civilizovanou dobu provází války a terorismus na straně jedné a bída a hladomor v rozvojových zemích na straně druhé. Je až neuvěřitelné, že se v naší společnosti, ačkoliv není sužována ani válkou ani hladomorem, setkáváme s násilím ve stále větším měřítku. Tento fakt můžeme pozorovat nejen prostřednictvím masmédií, ale i v běžném životě, v ulicích kolem nás. Ve strachu o vlastní bezpečí se však uchylujeme ke lhostejnosti ke svému okolí, ale v případě vlastního ohrožení očekáváme podporu a ochranu od našeho okolí. Neměli bychom dopustit, aby se lhostejnost, násilí a agresivita staly životním stylem naší společnosti.

Za období, pro které je nedostatek citu charakteristické, považujeme středověk. Tato teorie se však opírá o fakt, že z důvodu vysoké úmrtnosti dětí museli být rodiče ve svých citech velmi rezervovaní, aby si tím vytvořili přirozenou emocionální obranu při opakovaných ztrátách. Nebylo také zvláštností, že děti pracovaly již od deseti let a podstupovaly stejné tresty jako dospělí. Násilí bylo akceptováno jako nástroj k dosažení určitého záměru či cíle a bylo tolerováno jako přirozená součást života.

Dnes však již nežijeme ve středověku a proti násilí musíme bojovat. Považujeme se za vyspělou společnost, a tak bychom se podle toho měli i chovat. Někteří se tak chovají pouze na veřejnosti, ale v soukromí si vytvářejí vlastní pravidla, do kterých spadá i psychické, fyzické, sexuální a ekonomické násilí. Dříve bylo toto jednání u nás zatajováno a udržovala se iluze, že tento problém neexistuje.

Charakteristické rysy domácího násilí: ¹

- *opakování, dlouhodobost a téměř každodenní přítomnost*
- *oběť je dostupná a bezbranná*
- *místo činu je velmi intimní a specifické*
- *násilí je pro násilníka bezpečné*
- *násilí je většinou iracionální*

Pod pojmem týrání rozumíme zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba považuje jako těžké příkoří. Může se jednat o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám, k žebrotě, nebo činnostem, které představují neúměrnou fyzickou či psychickou zátěž. Domácí násilí může mít různé podoby – týrání a zanedbávání dětí, trýznění seniorů či hendikepovaných, nebo psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.

Definice domácího násilí podle Bílého kruhu bezpečí

Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti, kdy se intenzita násilných incidentů zpravidla stupňuje, a u oběti vede ke ztrátě schopností včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. V širším slova smyslu „násilí v rodině“ zahrnuje také násilí páchané na dětech a násilí páchané na seniorech.

Domácí násilí není spor, jednorázový incident a vzájemné potyčky mezi partnery.

Domácí násilí je jednostranné, agresor a oběť si nikdy nemění role! ²

Domácí násilí zatěžuje ohrožené osoby do té míry, že jen velmi těžko, nebo dokonce vůbec nezvládají své každodenní povinnosti, svoji práci či výchovu dětí. Tíživá situace se na nich podepisuje nejen psychicky, ale i materiálně a finančně. Vzhledem k tomu, že se zpravidla jedná o ženy, chtějí v první řadě utéci od násilnického manžela a nehledí přitom za jakých podmínek a okolností. Raději se vzdají bytu či domu, jen aby se s ním nemusely stýkat a sdílet společnou domácnost. Ze strachu se mnoho žen dokonce vzdá alimentů, bolestného či odškodného. Taková situace mívá i další sociální důsledky. Tyto ženy zůstávají velmi izolované,

¹ Vodáčková, D., Krizová intervence: krize v životě člověka, formy krizové pomoci a služeb. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 476

² www.bkb.cz

neboť kontakty a vztahy s přáteli, rodinou či sousedy byly partnerem systematicky a záměrně odbourávány. Výjimkou nejsou ani případy, kdy žena své sociální zázemí ztratí, protože zneužívání zveřejní, a rodina nebo přátelé se od ní odvrátí.

Dalším dramatickým aspektem domácího násilí je to, že se násilí v rodině týká i malých dětí. Ty jsou buď sami terčem útoků, nebo musí pasivně přihlížet, jak je týrána jejich matka. Obě varianty mají velmi negativní důsledky. Děti se samy mohou stát agresivními osobami, trpět poruchami pozornosti, depresemi apod. Nejhorším dopadem je fakt, že se pro ně násilí stane automatickou a naprosto normální součástí jejich života. Mnoho dívek si časem najde stejně agresivního partnera, jako byl jejich otec, a mnoho synů se později chová naprosto stejně ke svým partnerkám.

Formy násilí³

Psychické násilí

– může se vyskytovat samostatně, nebo, a to mnohem častěji, je úzce spjato s fyzickým nebo sexuálním násilím. S psychickým násilím je spojeno ponižování, nadávky, urážky atd. a spadají sem veškeré neoprávněné formy omezování, vyhrožování, zastrašování, a to ať už vůči manželce nebo dětem. Další možností tohoto typu násilí je i úmyslné izolování manželky od její rodiny, přátel a kolegů. Tím se zvětšuje pravděpodobnost, že se bude žena emocionálně fixovat na svého násilnického partnera.

Fyzické násilí

– představuje vše, co ohrožené osobě fyzicky ubližuje. Jedná se o široké spektrum různých a různě nebezpečných forem napadení a zneužívání – od „nevinného“ pohlavku, přes facku, postrkování, kopání, škrcení, napadení různými předměty nebo zbraněmi a končí to pokusem o vraždu. V nejhorších případech to vraždou může skončit.

Sexuální násilí

– o tomto násilí mluvíme tehdy, kdy je žena k pohlavnímu styku nucena a sex je tím pádem násilný a vynucený. Může mít několik podob – od naléhání k různým

³ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 41

sexuálním praktikám, které jsou ženě nepříjemné, donucení sledovat při souloži pornofilmy, sexuální obtěžování, až po jakékoliv zraňování.

Ekonomické násilí

– ekonomické neboli finanční násilí je charakteristické tím, že žena musí o peníze prosit, dostává pouze příděly, je jí zabraňováno si obstarávat vlastní příjem, nebo jí není dovoleno o svých vlastních penězích rozhodovat. Ženě je zakazováno pracovat, a nebo je k práci nucena a o jejím výdělku pak rozhoduje pouze sám partner. Žena se bojí takovou situaci řešit, a to právě proto, že je na něm závislá.

Duluthský model ⁴

Tento model podrobněji znázorňuje typy domácího násilí a ukazuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Střed tvoří moc a ovládání, které jsou cílem a výsledkem násilí a týrání.

- Ekonomické týrání – muž zakazuje ženě, aby si našla zaměstnání nebo v něm zůstala, zabavuje jí peníze a nutí ji, aby ho o peníze žádala, a dostává pouze kapesné.
- Nátlak a výhrůžky – muž vyhrožuje nebo své výhrůžky plní, ve smyslu, že něco provede, že ji opustí, že spáchá sebevraždu, nutí ji, aby stáhla obvinění.
- Používání zastrašování – muž ženu zastrašuje pohledy, gesty, činy, rozbíjením věcí a ničením majetku, předvádí zbraně.
- Citové týrání – muž ženu shazuje, kritizuje, nadává jí, ponižuje ji, aby docílil toho, že se žena cítí být špatná a cítila se provinile.
- Izolace – muž má kontrolu nad tím, co žena dělá, s kým se stýká a mluví (přátelé, rodina), kam chodí, odposlouchává její telefonní hovory a čte její poštu; omezuje její zájmy mimo domov a ospravedlňuje to žárlivostí. Může ji také nutit k častému stěhování, čímž zabrání tomu, aby byla blízko své rodiny, nebo aby si našla přátele v místě bydliště.
- Zlehčování, popírání a obviňování – muž týrání zlehčuje, nebere znepokojení ženy vážně, přesvědčuje ji, že vlastně k ničemu nedošlo a přesouvá zodpovědnost za agresivní chování na ni.

⁴ Conway, H., Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 16

- Využívání dětí – muž nutí ženu, aby se kvůli dětem cítila provinile, posílá jí po dětech zprávy; hrozí jí, že děti odveze pryč nebo že jim ublíží.
- Uplatňování mužských privilegií – muž zachází se ženou jako se služkou, o všem rozhoduje sám, chová se jako pán domu, určuje mužské a ženské role.

Zdali se skutečně jedná o domácí násilí či nikoli, je do určité míry subjektivní a záleží na posouzení konkrétní ohrožené osoby. Pokud se tedy někdo cítí pod tlakem, v ohrožení, nebo má z manžela či partnera strach, pak se skutečně potýká s domácím násilím. Důležitou roli zde také hraje frekvence a intenzita takových situací.

Hlavní ukazatele domácího násilí

- opakování a dlouhodobost – jeden útok nemusí ještě nic znamenat, ale může to už být začátek.
- stupňování – začátek je ve formě urážek, které se stupňují k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům, ohrožujícím zdraví a život.
- rozdělení rolí – v rámci domácího násilí jsou jasně a nezpochybnitelně rozdělené role osoby ohrožené a osoby násilné, které se nemění.
- neveřejnost – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.⁵

Rizikové faktory doprovázející vznik domácího násilí:

- vynucená sociální izolace (omezování styku s rodinou, přáteli, apod.)
- finanční závislost na partnerovi
- péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené
- zdravotní postižení či omezení
- vyšší věk a bezmocnost seniorů
- přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního či jiného důchodu
- nezvládnuté rodičovství a výchova dětí
- závislosti násilné osoby (drogy, alkohol, gambling, ...)⁶

⁵ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 39

⁶ www.bkb.cz

„Týrání v rodině má podobu uzavřeného kruhu a začíná většinou mírnějšími projevy a nenápadně, proto je oběť ochotná i řadu let tolerovat střídání dvou vzorců chování násilníka – lásky (naděje) a strachu. Cyklus vystupňování napětí, sám akt násilí a nakonec omluvy či svalování viny na jiné se periodicky opakují a násilí většinou násilný partner stupňuje. Od hrubých nadávek, stálého kritizování, ponižujících urážek, zesměšňování, podryvání sebedůvěry, omezování osobní svobody, ekonomického vydírání, vyhrožování tělesným ublížením až po přímé tělesné ublížování.“⁷

Cílem násilí je toho druhého ponížit, ovládat ho a dominantně nad ním vládnout. Násilí je moc, psychoteror, povyšování se, ale také to, když je jedna a tatáž osoba stálým a opakovaným vítězem a ta druhá naopak poraženým. Domácí násilí je chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze moc, kterou strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého.

Musíme si uvědomit, že nikdo nemá právo druhého ponižovat, omezovat či napadat, a že násilí je vždy neomluvitelné. Jakýkoliv spor se dá řešit i jiným způsobem. Vztah by měl být především vyrovnaný a měl by zajišťovat tzv. střídání rolí. Vztah by měl být „fair play“.

⁷ Vodáčková, D., Krizová intervence: krize v životě člověka, formy krizové pomoci a služeb. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 476

1.2. Odhalování domácího násilí

Je známo, že z naprosté většiny jsou pachateli domácího násilí muži, a ženy naopak oběťmi. Odborníci se domnívají, že jednou z příčin je i změna postavení ženy ve společnosti. Síla žen ve společnosti roste, a to má nepříjemný dopad na psychiku chlapců a mužů. Muži cítí určitou povinnost, zodpovědnost a roli v profesionálním světě, ale současně si uvědomují, jak je těžké se v současné době prosadit. Na jedné straně ctí tradiční model muže, který je staví do role živitele rodiny, a představuje určitá očekávání v oblasti kariéry a materiálního úspěchu. Na straně druhé se cítí být ohroženi feministickými přístupy žen, a mají strach z nezaměstnanosti, svého osobního neúspěchu, selhání, či z budoucnosti vůbec. Tyto negativní pocity se pak snaží kompenzovat gesty jakési přehnané mužnosti, a to formou nadřazenosti, agresivními způsoby chování nebo přímo násilím. Agrese je tedy pouhou odezvou na skutečnost, že tradiční představa o mužnosti je ohrožena silnou ženskou konkurencí, že jejich patriarchát je ohrožen ženskou asertivitou.

*„Studie z Middlesex University ukazuje, že:
Až každá desátá žena se stala obětí domácího násilí.
Každá sedmnáctá žena byla přinucena k sexu se svým partnerem bez svého souhlasu.
Každý pátý muž svou partnerku udeřil.
Šest z deseti mužů vidí násilí na partnerce jako v budoucnu možné.“⁸*

Součástí každého vztahu jsou nějaké menší problémy, hádky, ostré diskuze, ale co všechno se musí přihodit, aby běžné konflikty přerostly v násilné činy? Co muže ovlivní natolik, že se začne chovat násilnicky a agresivně, a překročí hranice normálního jednání s partnerkou? Většina domácího násilí má původ právě v obyčejných a běžných konfliktech. Bývají to hádky kvůli výchově dětí, vedení domácnosti, rozdělení povinností nebo kvůli jiným členům rodiny apod. Násilné chování se však zpravidla objevuje v případech, kdy je postavení partnerů v rodině nevyvážené. Například, když je žena v domácnosti a stará se o děti, a manžel chodí do práce a živí celou rodinu. Je tedy příčinou touha po moci?

⁸ Conway, H., Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 37

Výskyt násilí podporuje i to, když má muž v rodině hlavní slovo a žena se má a musí podřizovat. Otázkou je, zda není jednou z forem násilí už to, že partner vyžaduje, aby žena zůstávala doma. Průzkumy prokazují, že někteří muži jsou agresivní právě proto, že si jsou svým dominantním postavením zcela jisti, avšak některá terapeutická sledování ukazují opak. Někteří muži bijí svoji partnerku proto, že se cítí být horší a slabší než ona, a fyzickým násilím si chtějí dokázat, že tomu tak není.

Někteří autoři hovoří o tom, že příčinou domácího násilí je vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerova / partnerčina chování, nevyrovnané rozložení moci, konfliktní životní styl s častými hádkami a útoky, které vedou ke snižování sebeúcty. Čím nižší je sebedůvěra partnera, tím vyšší je pravděpodobnost agresivní reakce.

Rozlišuje se několik typů násilníka:

- ten, který používá násilí k demonstraci síly, kterou chce imponovat partnerce,
- ten, který se cítí v ohrožení a jedná násilně na obranu svého ega,
- ten, který jedná násilně v zájmu tzv. ohrožených hodnot skupiny, ke které přísluší.⁹

Kromě každodenních konfliktů může být příčinou domácího násilí i nějaký zlomový okamžik, jako je těhotenství manželky nebo narození dítěte. Dalším rizikovým faktorem je také rozchod či rozvod. Přibližně pětina žen postižených domácím násilím se setkala s agresí u partnera teprve potom, co mu oznámila, že chce od něj odejít.

Poprvé se to stalo:¹⁰

• když se nám narodilo dítě	19,5 %
• když jsem mu sdělila, že od něj chci odejít	17,1 %
• když jsme se rozhodli, že spolu začneme bydlet	13,5 %
• když jsem otěhotněla	10,0 %
• když partner přišel o práci	7,1 %
• když mě v práci povýšili	5,8 %
• když jsem chtěla jít znovu do práce nebo studovat	5,6 %

⁹ Voňková, J., Huňková, M., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: ProFem, 2004, s. 57-58

¹⁰ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 61

Do určité míry ovlivňují partnerské vztahy také neúspěchy nebo problémy v práci, ale to není tak častým podnětem k domácímu násilí, jak by se dalo předpokládat. Jeden z reprezentativních průzkumů prokazuje, že nezaměstnaní partneři a manželé obecně jsou asi dvojnásobně agresivnější než zaměstnaní, ale jen velmi málo žen uvedlo jako pravý důvod partnerovy agresivity právě jeho nezaměstnanost. Bylo však prokázáno, že podstatnou roli hraje pro muže schopnost živit rodinu, a pokud se mu to z nějakého důvodu přestane dařit, cítí se méněcenný a své pocity ventiluje agresí.

Domácí násilí a alkohol

Některé studie v Německu či Švýcarsku uvádějí, že alkohol provází násilné chování až z 50 %. Na tom, že násilí ve vztahu úzce souvisí právě s užíváním alkoholu, se shodnou jak ženy, které se staly terčem útoků, tak i muži násilníci (pachatelé), a také nestranní lidé („Kdyby tu noc nepil, nikdy by se to nestalo“). Je pravda, že pod vlivem alkoholu má člověk větší sklony k agresi a násilí, avšak odborníci se nemohou shodnout na tom, zda alkohol násilné chování spouští, či jej pouze doprovází. To, že alkohol násilné chování jen doprovází, vypovídá skutečnost, že 50 % všech případů fyzického násilí probíhá ve střízlivém stavu. Dokazují to i některé případy tzv. vyléčených alkoholiků, kteří i po absolvování protialkoholní terapie zůstali stále velmi agresivní. Nic to však nemění na tom, že alkoholismus a násilí spolu velmi úzce souvisí.

Vyplývá z toho, že alkohol nemusí být vždy jediným důvodem agresivního chování, ale každopádně jej podporuje, stupňuje a zintenzivňuje.

Domácí násilí a žárlivost

Žárlivost má mnoho tváří. Na straně jedné je to žárlivost normální a na straně druhé žárlivost chorobná. U normální žárlivosti člověk nepřiměřeně reaguje, žárlí z důvodu strachu či zlosti, když má pocit, že je jeho vztah ohrožen. Hlavní roli zde hrají pochybnosti, pochybnosti o sobě samém, o vlastní atraktivitě, a zároveň pochybnosti o partnerovi, o jeho věrnosti, upřímnosti a zodpovědnosti. Na straně druhé je tu také žárlivost chorobná, která je permanentní, hraničící s posedlostí, a to i bez jakéhokoliv důvodu či podnětu. Chorobně žárliví lidé natolik podléhají svým pocitům, že nejsou schopni ani normálně myslet a jednat. Tato žárlivost ovlivňuje celý vztah a v některých případech bývá i původem násilného chování. Partneři, kteří mají sklony k násilí, bývají

také mnohem častěji a extrémněji žárliví – sledují svoji partnerku na každém jejím kroku, kontrolují její poštu, e-maily, telefon, a snaží se ji odříznout od společenského života. Důvodem k žárlivosti jsou kolegové z práce, rodina i přátelé. Tato nepřiměřená kontrola je považována za jednu z forem násilí a zpravidla předchází násilí fyzickému a sexuálnímu.

„Téměř třetina všech násilníků jsou velice žárlivými partnery a skutečně se pokoušejí svoji přítelkyni či manželku od okolního světa izolovat.“¹¹

Spirála násilí

Důvody k násilí mohou být velmi různorodé – krize ve vztahu, ztráta práce, alkohol, apod. Co však zůstává téměř vždy stejné, je průběh a vývoj vztahu od prvního útoku násilníka. Cyklus násilného chování se opakuje v téměř totožných frekvencích, a postupně je čím dál častější, a stupňuje se i intenzita a síla.

Fáze 1. – stupňování napětí (hádky, verbální útoky, agrese)

- první fáze je charakteristická velmi napjatou a negativní atmosférou ve vztahu. Partneři se stále hádají, a muž, který se cítí být ženou vyprovokován, začne být verbálně agresivní. Žena se pak do budoucna snaží být opatrnější, aby se zbytečným konfliktům vyhnula. Někdy se snaží být milejší a starostlivější, a to často za každou cenu, aby celou situaci udržela v naprostém klidu. Ženy, které se s cykly násilí setkaly již dříve, vědí, že násilné chování se bude opakovat bez ohledu na to, jak moc se snažily zachovat klid. Dokonce se stává, že když žena vycítí napjatou atmosféru, snaží se konflikt sama vyprovokovat, aby celou věc urychlila a měla to co nejdříve za sebou. Dává jí to pocit, že má situaci alespoň minimálně pod kontrolou a cítí se být připravená.

Fáze 2. – násilí (zkolabování, protiútok / útěk, rezignace)

- stupňování napětí může trvat relativně dlouho, ale zpravidla vždy vyvrcholí tím, že muž dá své agresi volný průchod. Žena většinou netuší, kdy se to stane a jak dlouho to bude trvat. Opět se však přesvědčí o tom, že nad partnerovým chováním nemá vůbec žádnou kontrolu. Reakce na násilné chování bývají různé. U některých žen zapříčiní emocionální kolaps, který může trvat několik hodin až několik dní. Ženy jsou

¹¹ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 63

deprimované a zoufalé, neboť vzniklou situaci vnímají jako bezvýchodnou a beznadějnou. Toto psychické rozpoložení jen napomáhá tomu, že se žena cítí velmi slabá, není schopná protireakce a nemá sílu situaci řešit. Jsou však i ženy, které okamžitě nebezpečné prostředí opustí a hledají azyl u rodiny nebo přátel, některé dokonce neváhají zavolat policii, a jiné se snaží muži rány oplácet.

Fáze 3. – líbánky (omluvy, klid, uvědomění, usmíření)

- fáze fyzického násilí zpravidla netrvá dlouho a přichází fáze tzv. líbánek. Muž se začne omlouvat, nosit květiny, dárčky a zahrnuje partnerku přehnanou něhou. Tuto fázi vnímají jak muži, tak samotné ženy jako velmi nadějnou, až romantickou. Mnoho mužů má skutečně výčitky svědomí a dávají najevo, že je jim vše líto. Snaží se ženě dokázat, že se z této situace poučili a dělají vše pro to, aby jim jejich partnerka odpustila. Vše opakovaně vysvětlují, omlouvají se a slibují, že už se to nikdy nestane. Pro většinu žen představuje tato fáze velké odlehčení a uklidnění. Bezprostředně po útoku je téměř každá žena rozhodnuta, že partnera opustí, avšak pokud se tak nestane, přesvědčení o rozchodu či rozvodu pod vlivem omluv a slibů pomalu ochabuje. U ženy se probouzí jakási pseudonaděje na lepší zítřky. V této fázi se může stát, že žena celou situaci podcení a bagatelizuje sama před sebou i před ostatními. Bohužel však dříve nebo později se vše opakuje nanovo. Nejdříve to začne výčitkami a snahou svést alespoň část viny na partnerku, poté se obviňování stupňuje a narůstá i agrese, až dojde vyhocení celé situace.

Jsou však i případy, kde se tento scénář nevyskytuje. Existují totiž muži, kteří svoji partnerku napadnou zcela bezdůvodně, z ničeho nic. Nepředchází tomu fáze napětí a hádek, a nenásleduje fáze omluv a usmířování. Jsou i různé reakce žen. Některé vyvodí důsledky ihned po prvním útoku, jiné dávají svým partnerům opakovaně šanci. Jak se bude chování muže po prvním útoku dále vyvíjet závisí na mnoha okolnostech, a není možné to dopředu odhadnout. Ze statistického hlediska je však velká pravděpodobnost, že se útok opakovat bude. U více jak poloviny žen, které měly zkušenost s násilím svého manžela, se útoky opakovaly. Útoky se navíc stupňovaly a zintenzivňovaly.

Pomoc osobám ohroženým domácím násilím znesnadňuje popírání tohoto jevu, které probíhá na několika úrovních:

- popírání existence domácího násilí (žádný takový problém není)
- popírání závažnosti domácího násilí (problém existuje, ale není příliš závažný)
- popírání řešitelnosti domácího násilí (s tímto problémem se nedá nic dělat)

„Ženy, které jsou skutečně zneužívány, se jako oběť necítí. Naopak. Ženy mají tendenci svého násilného partnera spíše chránit a jeho chování omlouvat a bagatelizovat. Mnohé by si ani nedovolily považovat verbální útoky, psychické vydírání, ponižování a podobně za násilný trestný čin.“¹²

Kde se agrese bere

Již v šedesátých letech minulého století psychologické výzkumy prokázaly, že agrese není vrozená genetická vada (nikdo se agresivní nenarodil), ale zpravidla pouze naučený styl lidského chování. Vštípení modelu agresivního chování má příčinu ve dvou důvodech. Jedním důvodem je „učení se z úspěchů“, kdy pomocí agrese dosahuje jedinec mnohem snáze cíle nebo čehokoliv, z čeho má užitek. V praxi to může znamenat i prosazování své vůle, touhy po moci, odbourávání stresu nebo jiného napětí. Druhým důvodem je „učení podle vzoru“, kdy jedinec napodobuje agresivní chování od svého vzoru. Tím mohou být rodiče, příbuzní nebo kamarádi, ale nesmíme zapomínat ani na vliv médií a vzory z filmů, politiky apod. Jinak řečeno, násilí má původ v násilí. Ten, kdo byl bit jako dítě, bude pravděpodobně bít také svoje děti.

Závisí to pochopitelně také na mnoha vnějších faktorech a vlastních zkušenostech. Je však dokázáno, že stýká-li se dítě pravidelně s násilným chováním, ať už přímo, nebo je pouze svědkem takového chování v rodině, několikanásobně se tím zvyšuje pravděpodobnost, že bude později rovněž agresivní. Přesvědčuje se totiž o tom, že násilí zkrátka funguje, a že existuje něco jako právo silnějšího. Současně se naučí vnímat násilí jako něco naprosto běžného a normálního, jako prostředek řešení jakéhokoliv problému či konfliktu. V případě, že se včas nenaučí jiným formám řešení konfliktních situací (ve školce nebo ve škole), je velká pravděpodobnost, že bude násilí vnímat jako jediný způsob řešení svých problémů. Hrozí také špatné vnímání dobra a zla, neschopnost empatie nebo pochopení myšlení a citů ostatních.

¹² Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 39

„Pokud je dítě přítomno při útocích otce na matku, bezpochyby to ovlivní jeho postoj nejen k násilí samotnému, ale i jeho způsob řešení konfliktních situací. Navíc si dítě vštípí špatný model postavení muže a ženy ve vztahu i obraz vztahu samotného.“¹³

Chlapci, kteří jsou svědky násilí v rodině, kdy otec matku bije, kontroluje či omezuje, vnímají otce jako silnějšího a mocnějšího, toho kdo má hlavní slovo. Podle psychologů a sociologů se chlapci se vzorem agresivního a dominantního chování identifikují, a s velkou pravděpodobností půjdou ve stejných stopách.

Je-li však agresivní chování skutečně něco naučeného, dává to naději, že by mělo jít i odnaučit. Násilný a agresivní partner se tedy může změnit, bude-li opravdu chtít. Záleží jen na něm, rozhodne-li se být agresivní či nikoliv. Je nutné, aby si uvědomil svoji chybu a převzal zodpovědnost za své chování. Pokud se tyto muži rozhodnou na sobě pracovat, existují dnes již odborná pracoviště, kde jim poradí jak na to, a budou je v jejich úsilí podporovat.

Důsledky násilí v rodině

Podle jedné německé studie utrpěly fyzické zranění dvě třetiny žen, které byly doma zneužívány. Uváděny jsou modřiny, pohmožděniny, ale také tržné rány v obličeji, zranění hlavy, popáleniny či zlomeniny různého druhu. Třetina těchto žen musela bezprostředně po útoku vyhledat lékařskou pomoc.¹⁴ Mnohé z těch, které se pro lékařskou pomoc rozhodnou ale tají pravý důvod svých zranění. Nechtějí mluvit o tom, co se skutečně stalo nebo udat manžela, a proto si vymýšlejí různé historky o údajné nehodě.

Pokud žena žije s agresivním partnerem, je týrána nebo zneužívána, nemá místo, které by jí poskytovalo klid a bezpečí. Je v neustálé pohotovosti, fyzickém i psychickém napětí, které je velmi vyčerpávající. Takové stavy pak pochopitelně vedou k různým psychosomatickým problémům (bolesti hlavy, deprese, poruchy spánku, apod.). Přítomnost násilí ve vztahu může za určitých okolností vést dokonce k tzv. traumatu. Žena má pocit, že nad celou situací ztrácí kontrolu, že ztrácí kontrolu sama nad sebou. Její vnitřní rovnováha může být buď na určitou dobu nebo dokonce natrvalo poškozena,

¹³ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 70

¹⁴ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 75

narušena či úplně zničena. Žena prožívá stavy nejistoty a neklidu, stavy, kdy se cítí být mimo realitu, má výpadky paměti, panické stavy a podobně. Některé ženy tak mají pocit, že se zbláznily. Jedním z důsledků může být tzv. syndrom týrané ženy (naučená bezmoc).

Pro některé jsou traumatické situace natolik zničující, že hledají východisko v alkoholu nebo utišujících lécích. Alkohol a léky sice jejich problémy a starosti potlačí, ale toto řešení je jen krátkodobé a nic nevyřeší. Naopak se tyto osoby vystavují velkému riziku závislosti.

Důvodem, proč mnoho žen agresivního manžela neopustí, jsou velmi často jejich děti. Nechtějí děti připravit o tatínka. Zároveň by musely opustit prostředí, na které jsou zvyklé. Obávají se rovněž ztráty kontaktu s jeho rodiči, čímž by děti připravily navíc ještě o prarodiče. Současně je to i strach, že to budou právě ony, které o děti přijdou, neboť jim manžel vyhrožuje, že se postará o to, aby byly děti svěřeny právě jemu.

Mnoho žen není schopno tuto situaci řešit dlouhá léta. Každá taková žena je navíc čím dál více přesvědčena o tom, že ať udělá cokoli, vždy se to může obrátit proti ní. Když muže opustí, bude jí vytýkáno, že ničí rodinu, když ale zůstane, dá tím navenek najevo, že to vlastně tak hrozné není, neboť s manželem stále zůstává, nebo že za všechno může vlastně sama. Je to neustálý vnitřní boj. Setrvat ve vztahu znamená žít ve strachu a nejistotě, ale představa, že by celý svůj život změnila a opustila manžela, je také nepředstavitelná. Žena se v podstatě není schopna rozhodnout a klade si otázky: Kam půjdu? Co když skončím na ulici? Bude se manžel mstít? Nepoznamená to děti?

Právě proto vznikla v roce 2007 intervenční centra, která jsou určena osobám ohroženým domácím násilím. V každém kraji poskytují tato odborná pracoviště pomoc a podporu v těchto situacích, a spolu s ohroženými osobami hledají optimální řešení.

Děti a domácí násilí

„Děti, které jsou svědky domácího násilí mezi svými rodiči, případně jinými členy rodiny, mohou být považovány jednak za nepřímé oběti domácího násilí, za děti, které jsou psychicky týrány, jednak za děti, jejichž výchova je ohrožena nežádoucími vzory chování násilného rodiče (§ 217 trestního zákona).“¹⁵

Děti, které žijí v rodinách s nevyrovanými vztahy nebo vztahy s násilím, velmi trpí. Být svědkem vyhrocených hádek, fyzických útoků vůči matce, a jejího případného odvozu do nemocnice, přítomnost policie a řada dalších faktorů je pro děti velmi stresující a nahání jim to strach. Taková psychická zátěž je velmi náročná a děti se s ní ani neumí skutečně vypořádat. Navíc samy mohou mít pocit ohrožení jistoty a bezpečí. Nežádá se obětí domácího násilí stávají spolu s matkou i její děti. Někdy jen proto, že zrovna stály v cestě, nebo proto, že se do sporu zapletly (zapojily) ve snaze pomoci matce. Bývá to v podstatě pravidlem, že je-li bita matka, jsou spolu s ní bity i děti. V každém případě škodí dětem domácí násilí nejen tehdy, je-li násilí páčáno přímo na nich samotných, ale i když jsou jen pouhými svědky.

Spousta lidí se domnívá, že děti si násilí panujícího mezi rodiči nevšimnou. Mylně se domnívají, že když je dětský pokoj na druhé straně bytu, dívají se na televizi, nebo když spí, že nic neslyší. Nebo věří tomu, že jsou ještě příliš malé na to, aby si uvědomovaly, co se vlastně děje. To se ovšem mýlí a spíše si přejí, aby tomu tak bylo. Děti velmi pozorně vnímají, jak otec matku ponižuje, uráží, ubližuje jí, zraňuje, a jak jejich matka pláče a schovává se před dalšími útoky. Velmi dobře si také uvědomují vypjatou atmosféru, která doma panuje, a cítí se být ohroženy. Bojí se situace, kdy bude matka opět zraněná, nebo že budou zraněny i ony. Dokonce si uvědomují i riziko, že by jejich matka nebo dokonce ony či jejich sourozenci mohli zemřít. Pocity strachu, bezmoci a nebezpečí pociťují zvláště malé děti.

Rodiče bývají zpravidla pro děti těmi nejbližšími osobami, a mají jim prostřednictvím své lásky, pozornosti a zodpovědnosti poskytovat pocit bezpečí a jistoty. Zároveň mají být vzory morálních zásad a společenských pravidel. Jestliže tento systém nefunguje nebo jinak selhává, jsou děti dezorientované a nejisté, a agresivní chování navíc odebírá dětem pocit jistoty a bezpečí. Psychologické

¹⁵ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 87

výzkumy prokázaly, že děti si na takové situace nikdy nezvyknou, naopak se jejich pocity strachu stupňují.

„Problematické rodinné vztahy jsou jedním z nejčastějších stesků dětí volajících na Linku bezpečí.“¹⁶

Dopady na dětskou psychiku mohou být různé, a to v závislosti na věku dítěte, jeho vztahu k rodičům, a také charakteru násilí se kterým se potýkají. Některé děti reagují tak, že jsou zamklé a téměř nereagují na oslovení, působí značně dezorientovaně a zmateně. Jiné křičí, pláčí, jsou neklidné a bijí kolem sebe rukama a nohama. I reakce na konfliktní situaci jsou odlišné. Některé děti se takové situaci snaží vyhnout a běží se někam schovat, jiné se naopak pokouší matku ochránit a odvážně se postaví před ni, přičemž riskují vlastní zranění. Mnohé děti se snaží matku bezprostředně po konfliktu ukonejšit a podpořit jí. Někdy se naopak chovají tak, jakoby se nic nestalo, k celé věci se staví lhostejně a neprojeví žádnou viditelnou emocionální reakci. Často se tak chovají děti, které mají s násilím mezi rodiči dlouhodobější zkušenosti. Je však chybou se domnívat, že se jich celá situace nijak nedotýká. Naopak je to obranná strategie a snaha potlačit své pocity. Napětí se ale může v dítěti hromadit a projevit se nepřiměřenou reakcí při jiné situaci. Děti jsou často dlouhodobě deprimované, ustrašené a duchem nepřítomné, v některých případech vykazují i agresivní chování.

Toto chování vypovídá jen okrajově o tom, jak tyto zkušenosti poznamenají dítě dlouhodobě. Na straně jedné mohou nepřiměřené reakce odrážet to, pod jak velkým emocionálním tlakem se dítě nachází, na straně druhé představují jakési východisko a snahu se s takovou situací vyrovnat. Nenápadné, tiché a zdánlivě lhostejné děti zase nevidí žádnou jinou možnost, jak jinak by se s tímto problémem mohly vyrovnat.

Pokud se dítě potýká s domácím násilím delší dobu, je velká pravděpodobnost, že se to na něm podepíše velmi negativním způsobem. Mezi takové důsledky patří například nespavost, noční můry, problémy s pozorností, přecitlivělost, potřeba zvýšené fyzické i citové náklonnosti a pozornosti. Může to však být i agresivita vůči sourozencům nebo jiným dětem. Děti se musí se vším vyrovnat nejen emocionálně,

¹⁶ Lovasová, L., Rodinné vztahy, Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. 2006, s. 12

ale také mentálně. Snaží se celou situaci pochopit a porozumět jí. Někdy dojdou k názoru, že ony samy jsou příčinou celého problému, a proto jsou za všechny následky zodpovědné. Mají silné pocity viny, že agresivní chování jejich otce vyvolalo jejich chování, špatné známky ve škole, nesplněné povinnosti nebo neuklizené hračky. Dokonce se domnívají, že situaci mohly a měly nějak zabránit. Obzvláště silně to vnímají malé děti, které mají egocentrický pohled na svět, a veškeré chování a jednání svých rodičů vztahují na sebe. Tento fakt je však pro ně velmi ničivý a depresivní. Vyčítají si, že nezabránily agresivním výlevům otce a neochránily svou matku. Snaží se pozorně sledovat chování svých rodičů, a aby zabránily dalším výbuchům násilí, chodí doma téměř po špičkách. Tím, jak se stále snaží zabránit problémům, jsou v podstatě neustále ve střehu a pod velkým tlakem, a nemají čas ani prostor pro jakékoli pozitivní myšlenky a zážitky.

V roce 1994 publikovala organizace na pomoc dětem NCH Action for Children výzkum o vlivu domácího násilí na děti. Výsledky prokázaly, že děti jsou tímto násilím postiženy stejně jako dospělí, kterých se týká. Z výzkumu, kterého se účastnilo 188 žen, se kterými žilo 246 dětí, vyplynuly následující skutečnosti:

*„91 % žen věří, že jejich děti byly krátkodobě poznamenány
72 % žen říká, že děti byly vyděšené
48 % říká, že se jejich děti uzavřely do sebe
34 % říká, že se u jejich dětí objevily problémy s nočním pomočováním
31 % říká, že děti začaly mít problémy ve škole.*

Z výzkumu rovněž vyplývá, že děti trpí i dlouhodobými problémy:

*86 % matek si myslí, že jejich děti byly dlouhodobě poznamenány
33 % si myslí, že děti se začaly chovat násilně a agresivně a jsou hůře zvladatelné
29 % matek si myslí, že děti zůstaly rozmrzelé a zahořklé
31 % říká, že jejich dětem chybí sebedůvěra
24 % si myslí, že jejich děti nedůvěřují lidem a obtížně budují vztahy.“¹⁷*

Násilné chování v rodině vytváří jakousi bariéru mezi rodiči a dětmi. Vztah vůči matce je kombinací lítosti, zlosti a zklamání, že je není schopna před otcem ochránit a zabránit násilí, stresu a problémům. Z otce mají děti strach a respekt, a zároveň ho za jeho chování odsuzují. Někdy se k němu chovají velmi mile a láskyplně,

¹⁷ Conway, H., Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 96-97

neboť doufají, že tak jeho chování změní. Je to směs nenávisti, za to jak se chová, a současně touhy po jeho zájmu, lásce a náklonnosti.

Vzhledem k tomu, že se o násilí v rodině nikde nemluví, a rovněž matka vše úzkostlivě tají, vnímají děti násilné chování jako jakési tabu, o kterém se nesmí mluvit, a řídí se tím. Jediní, komu jsou ochotny se svěřit, jsou vlastní sourozenci nebo kamarádi. Je však velmi důležité, aby se s tímto problémem mohly svěřit i nějaké dospělé osobě, které by jim byla schopna pomoci celou situaci pochopit a vyrovnat se s ní. V opačném případě hrozí, že jejich vlastní představy o příčinách toho, co se doma děje, jakož i jejich neopodstatněné pocity viny, nabudou extrémních rozměrů, se kterými si nebudou vědět rady. Děti potřebují vysvětlení pravé příčiny problémů, aby byly potlačeny jejich pocity viny. Současně potřebují mít možnost se vyjádřit k tomu, co si myslí a co cítí. Pouze tak si budou schopny celou situaci uvědomit, pochopit ji a zpracovat.

Pro děti je důležité být v kontaktu se zodpovědnou a důvěryhodnou dospělou osobou, která je schopna jim dodat odvalu, aby se otevřely a vyjádřily, co cítí, co je trápí a tíží.

Ze všeho nejdůležitější je ovšem kontakt s matkou. Děti si potřebují o svém strachu a obavách promluvit právě s ní. Ona by jim měla vysvětlit, co se přihodilo a co bude dál. Pochopitelně je nutné přihlídnout k věku a vyspělosti dítěte. Úkolem matky je, aby dítě oprostila od jeho pocitů viny, měla by mu vysvětlit, že v žádném případě to není jeho chyba. Velmi pomůže, když si matka se svým dítětem promluví o tom, co má dělat, když otec opět zaútočí, a zdůraznit, že za žádných okolností se do konfliktu nesmí vměšovat.

Rovněž pomůže, když matka dítěti dovolí, aby o rodinné situaci mluvilo i s nějakou třetí osobou (teta, babička, učitel). Takový rozhovor dítěti velmi pomáhá, neboť má možnost mluvit o svých problémech, pocitech a strachu otevřeněji. Dítěti se tak dostává větší pozornosti, kterou potřebují. Je pro ně důležité mít někoho, komu se mohou svěřovat, na koho se mohou kdykoliv obrátit, požádat o radu či pomoc.

Agresivní otcové si často vůbec neuvědomují, jaký má jejich nevhodné a agresivní chování na děti dopad, a podceňují skutečnost, že jim vlastně nahání strach. Naštěstí je pro mnoho otců podstatné, aby jejich dítě netrpělo, což je pro ně velkou motivací k převzetí zodpovědnosti za své chování a současně začali situaci řešit. Většina otců potřebuje odbornou pomoc, aby pochopili důsledky svého chování, které se podepisuje na jejich dětech.

Výchova, jako příčina násilí

Příčiny násilí jsou velmi různorodé, avšak řada vědeckých studií prokazuje, že kontakt s násilím v dětství podstatně zvyšuje riziko, že dítě bude v dospělosti také agresivní. Takové dítě může prokazovat agresivní chování již vůči svým vrstevníkům ve škole, nebo později v partnerských vztazích. V takových případech má dítě nedostatečně nebo vůbec vštípeno, že i nepříjemné a konfliktní situace lze řešit mírně. Rovněž mu chybí zkušenost, že svoje názory může prosazovat klidnou cestou, neboť doma má za vzor pouze kruté chování otce vůči matce, které se stalo již běžnou záležitostí.

Mezi řadou rodičů ještě stále panuje názor, že fyzické tresty jsou jediný účinný prostředek k efektivní výchově dítěte, a jedinou možností, jak z dítěte vychovat slušného člověka. Domnívají se, že je to jediný způsob, jak je budou jejich děti poslouchat. Neuvědomují si však riziko, že v dospělosti budou tyto děti mít potřebu řešit své problémy opět pomocí fyzické síly. Je pochopitelné, že dítě, které se s násilím potýká již od útlého věku, si na něj brzy zvykne, a nakonec se z něj stane agresivní a hrubý člověk.

Platí zde staré úsloví, že násilí plodí zase násilí. V každém případě existuje velké riziko, že násilí v rodině povede jen k dalšímu násilí.

„Je prokázáno, že u chlapců, kteří byli oběťmi násilí, existuje mnohem větší pravděpodobnost, že budou mít v dospělosti také sklony k agresivitě. U dívek je tomu jinak. Mnoho žen, které se v dětství potýkaly s násilím, si nakonec samy vyberou agresivního muže a jsou oběťmi násilí po dlouhá léta.“¹⁸

¹⁸ Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 139

Oba tyto modely jsou velmi znepokojující, ale nejsou bezpodmínečně nutné. Zásadní úlohou je jednoduše děti před násilím uchránit. Cílevědomou výchovou je možné, aby se agresivní geny pomalu krok za krokem vytratily. Všichni, kdo se podílejí na výchově dětí, mají obrovskou moc v tom, že mohou zabránit, aby se z dítěte stal agresivní člověk. Pokud mají děti či mladiství správný příklad, jak agresii předcházet, mají zároveň správnou motivaci k tomu, aby v budoucnu vedli klidný a harmonický vztah. Pochopí, co znamená vzájemný respekt bez hry o moc, dominance a podřízenosti.

U dětí, které vyrůstají v klidném a mírumilovném prostředí, existuje mnohem větší pravděpodobnost, že budou schopny si v dospělosti lépe poradit s konfliktními situacemi, a že budou umět také v klidu jednat. To platí jak pro život ve společnosti, tak v rodině.

Řada psychologických pozorování již prokázala, že fyzické tresty nemají v podstatě žádný efekt. Jediné, co si ale dítě z takové výchovy odnese, je, že zde existuje něco jako právo silnějšího a všechny problémy se dají vyřešit násilnou cestou. Jednoduše by se dalo říci, že výchova bez násilí je výchovou proti násilí.

Život bez násilí

Domácí násilí není soukromou záležitostí a každý, kdo se s ním potýká, se může spolehnout na podporu a pomoc ze strany státu i neziskových organizací. Důležité je nemlčet. Pokud žena drží vše v tajnosti, dává tím násilníkovi volný prostor k pokračování v násilnostech, a sama sebe tím stále více izoluje. Svěřit se a otevřeně mluvit o nepříjemných záležitostech je sice velmi těžké, ale je potřeba mít někoho, kdo bude mít pochopení a v případě potřeby podá pomocnou ruku a poskytne útočiště.

Když se člověk ocitne v jakékoliv tísní, je naprosto normální a logické obrátit se na profesionální pomoc. Odborníci přesně vědí, jak mohou pomoci, aby se situace přinejmenším o něco zlepšila. Hledají všechna možná a přijatelná řešení.

Bezpečnostní plán

Bezpečnostní plán představuje několik základních pravidel, kterými by se osoba ohrožená domácím násilím měla řídit, neboť její bezpečí je základním předpokladem budoucího řešení problému. Pomáhající profesionál informuje osobu ohroženou o tom, na co by měla pamatovat v případě náhlého útoku:

- že se při incidentu nesmí nechat zavřít v části domu, kde nejsou okna ani žádný východ, popřípadě se zde nacházejí jakékoli zbraně (kuchyň, koupelna, dílna).
- aby si zapamatovala některá důležitá telefonní čísla (policie, linka důvěry nebo azylový dům, nonstop linka pro domácí násilí), a aby naučila i své děti používat telefon a zavolat pomoc.
- aby se svěřila přátelům nebo příbuzným, kterým důvěřuje a může očekávat alespoň krátkodobou pomoc.
- aby si promyslela a naplánovala únikové cesty.
- aby si promyslela důvody, kvůli kterým by mohla odejít během dne nebo v noci, a přitom nevyvolala ještě další násilí (zapomenutá taška v autě, potřeba vrátit něco sousedům, apod.).
- aby si předem naplánovala, kam půjde, až se dostane ven z bytu nebo domu. Měla by si pamatovat adresy míst, kde je nepřetržitý provoz (policie, hasiči, nemocnice, nebo nonstop prodejna).
- aby si promyslela, jak se tam dostane (mít peníze na jízdenky, mít přístup k autu, mít na dostupném místě kočárek pro dítě).
- aby se domluvila s přáteli či sousedy na znamení, které bude naznačovat, že potřebuje pomoc (např. zatelefonovat a říct „Nemáš prášek proti bolesti?“). Na základě smluveného hesla by měli zavolat policii. Tu by měli volat i v případě, pokud uslyší křik, pláč, rozbíjení nábytku apod.
- aby měla připravenou pohotovostní tašku s penězi, dokumenty a oblečením, a schovat ji u sousedů nebo v kufru auta. Také je dobré si schovat klíče od auta, od domu a nějaké peníze někam mimo dům, kde k nim bude rychlý přístup v nouzové situaci.

- pokud je osobou nepohyblivou nebo v důchodovém věku, měla by si promyslet, která místnost v domě je pro ni nejbezpečnější.¹⁹

Co je třeba mít na paměti, plánuje-li osoba ohrožená útěk z domu:

1. Ujasnit si, co nejvíce pomáhá v krizové situaci, jak je možné agresora uklidnit.
2. Komu je možné zavolat v době krize.
3. Jaký je přístup k telefonu.
4. Jsou nablízku sousedé, kteří jsou ochotni pomoci?
5. Znat adresy a telefony příbuzných, přátel, azylových domů, ...
6. Poučit děti, jak se chovat v krizové situaci.
7. Jsou-li v domě/bytě zbraně, je třeba vědět kde.
8. Je důležité si pamatovat, co je potřeba mít u sebe v případě útěku: občanský průkaz, řidičský průkaz, rodné listy vlastní i dětí, oddací list, nájemní smlouvu, vkladní knížky, čísla účtů, peníze, léky, klíče od bytu, náhradní oblečení pro sebe i pro děti, adresář, ...
9. Každá žena si musí uvědomit, že:
 - rozhodovat o všech krocích musí sama
 - musí být připravena, že manžel/partner bude na takové rozhodnutí reagovat negativně
 - žena musí zvážit rizika svého rozhodnutí, neboť násilí se může vystupňovat
 - poradny a centra pro osoby ohrožené domácím násilím mohou pomoci psychologickou, sociální i právní radou nebo dočasným azylem
10. Skutečně nezávislou se může každá žena stát pouze vlastními silami.²⁰

¹⁹ Čírtková, L., Vitoušová, P., Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 112

²⁰ Voňková, J., Vaše právo - první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí, proFem o.p.s. 2005, Praha, s. 40

1.3. Role neziskových organizací

KOORDONA

Jedná se o dobrovolné účelové seskupení organizací, které se zabývají přímou i nepřímou pomocí obětem domácího násilí.

Jejím cílem je:

- zvyšovat povědomí o problematice domácího násilí
- poukazovat na problémy, kterým musí oběti domácího násilí čelit
- otevřít diskuzi o dopadu domácího násilí na děti
- hledat efektivní cesty k řešení této problematiky ve spolupráci se státními i nestátními institucemi a organizacemi
- vypracovat standardy práce s oběťmi domácího násilí

Do tohoto seskupení patří:

ADRA, Hradec Králové, Česká katolická charita – projekt Magdala, Český svaz žen, Liga lidských práv – Brno, Magdalenium, Most k životu o.p.s. Trutnov, Nezávislé sociálně ekologické hnutí – NESEHNUTÍ Brno, Občanská poradna Nymburk, proFem o.p.s. – konzultační středisko pro ženské projekty, Psychosociální centrum Acorus – pomoc obětem domácího násilí, ROSA – Informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí, Slezská diakonie – Poradna ELPIS (Ostrava, Havířov, Třinec)

MAGDALENIUM – pomoc obětem domácího násilí

Jedná se o neziskovou organizaci, která spravuje azylové zařízení Helena. Toto zařízení poskytuje krizová lůžka a pobytový program s komplexním poradenstvím pro ženy v obtížných situacích, a je určené obětem domácího násilí. Pro pomoc těmto obětem funguje 24 hodin denně i telefonická nonstop linka.

Pobytový program zahrnuje:

- ubytování v zařízení s neveřejnou adresou
- právní konzultace zaměřené na trestní a rodinné právo, zastupování při soudním jednání
- psychologická pomoc formou individuálních sezení i skupinové psychoterapie
- sociální poradenství
- zajištění doprovodů sociální pracovníci k soudnímu jednání, lékařskému ošetření, na sociální úřad aj.
- nácvik komunikačních dovedností
- zprostředkování kontaktu a spolupráce s institucemi státního i nestátního sektoru

dále nabízí:

- materiální výpomoc ze šatníku
- zprostředkování volnočasových aktivit
- možnost výuky a práce na PC
- 1 x týdně kroužek pro děti

Občanské sdružení ROSA

Specializuje se na poskytování bezplatné, komplexní psychosociální pomoci ženám, které se staly obětí domácího násilí. Jeho cílem je zlepšení systému pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem. Za tímto účelem spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi zabývajícími se obdobnou problematikou v České republice i v zahraničí.

Informační a poradenské centrum ROSA nabízí:

- jednorázové i dlouhodobé psychologické poradenství
- sociální poradenství
- právní poradenství
- zprostředkování psychiatrické pomoci
- podporu v náročné životní situaci

Poskytované poradenství je bezplatné.

Další poskytované služby:

Azylový dům

- azylový dům a byty s utajenou adresou, kde mohou ženy ohrožené násilím v rodině najít bezpečí a klid pro další řešení jejich situace. K pobytu jsou přijímány ženy s dětmi i bezdětné.

Telefonická pomoc a SOS linka

241 432 466 - psychosociální poradenství

602 246 102 - krizová telefonní SOS linka pro oběti domácího násilí

Internetové poradenství

- poskytuje poradenství na e-mailové adrese poradna@rosa-os.cz

Prevence domácího násilí

Vedle přímé pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem, se zaměřuje i na prevenci domácího násilí. Organizuje přednášky, semináře a konference k domácímu násilí pro odbornou i širší veřejnost a vydává informační letáky, brožury a publikace.²¹

Bílý kruh bezpečí (BKB)

Bílý kruh bezpečí vznikl v září 1991 jako občanské sdružení. Hlavním předmětem jeho činnosti je pomoc obětem a svědkům trestných činů, která je pro občany dostupná prostřednictvím deseti pracovišť (šest regionálních poraden, intervenční centrum, DONA linka a Centrála organizace a její nonstop linka).

Posláním Bílého kruhu bezpečí je pomoc obětem veškeré trestné činnosti, včetně domácího násilí. Usiluje o zlepšení právního postavení poškozených v trestním řízení a ve společnosti. Jedním z cílů je také zvýšení informovanosti občanů i veřejné správy o problémech obětí trestné činnosti, o možnostech a prostředcích prevence kriminality, zejména o zásadách chování, které snižují riziko stát se obětí trestného činu. Rovněž spolupracuje s národními institucemi a mezinárodními organizacemi zabývajícími se

²¹ www.rosa-os.cz

pomocí obětem trestné činnosti a prevencí kriminality. Bílý kruh bezpečí je zakladatelem nadace na pomoc obětem trestné činnosti.

V roce 2001 zrealizoval Bílý kruh bezpečí první českou informační a osvětovou kampaň proti domácímu násilí. V této době byl současně zahájen provoz celorepublikové krizové telefonické linky Dona, kam se mohou oběti domácího násilí obracet o radu a pomoc.

V roce 2004 navrhl a předložil Bílý kruh bezpečí spolu s dalšími experty nový zákon na ochranu před domácím násilím, a který dnem 1.1.2007 vešel v platnost jako zákon č. 135/2006 Sb. Pro Bílý kruh bezpečí to byl velký závazek, a proto se podílel na vzniku sítě intervenčních center v zemi a na školení a výcvicích tří pilířů nového systému (policistů, sociálních pracovníků v intervenčních centrech a soudců).

V roce 2007 proběhla registrace služeb BKB (odborné sociální poradenství, telefonická krizová pomoc, intervenční centrum) podle zákona o sociálních službách, a také to byl rok transformace ostravského DONA centra na Intervenční centrum BKB pro část Moravskoslezského kraje.²²

Projekt „Hráz“ – Pomoc obětem domácího násilí a zvláště zranitelným obětem trestných činů

Tento projekt byl odstartován předložením a projednáváním nového zákona na ochranu před domácím násilím. V rámci tohoto projektu byla založena Aliance proti domácímu násilí na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a Expertní skupina této Aliance, která v roce 2004 připravila znění návrhu zákona na ochranu před domácím násilím, který byl přijat s účinností od 1. 1. 2007 (zák. č. 135/2006 Sb.).

Výsledky projektu Hráz:

- adaptoval metody na vyhodnocení rizika hrozby násilí v partnerských vztazích (SARA DN) na české podmínky
- proškolil odborníky a předal metodu k užívání Policii ČR, soudcům, manželským poradcům a intervenčním centrům

²² www.bkb.cz

- vytvořil a zavedl do praxe metodu pro první kontakt s osobami ohroženými domácím násilím
- navrhl a uvedl do praxe formuláře pro dokumentaci případů domácího násilí
- vytvořil a ověřil metodiku a standardy pro činnost intervenčních center a vydal manuál Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku, vydal instruktážní pomůcku Metodický rámec interdisciplinární spolupráce
- vytvořil instruktážní karty pro práci s osobami ohroženými domácím násilím pro více-oborové využití včetně tísňových linek a v elektronické podobě je distribuoval na krajské úřady a oborové centrály
- realizoval kampaň s cílem přiblížit ohroženou osobu místům pomoci a upozornit násilné osoby na nový zákon na ochranu před domácím násilím
- navrhl, ověřil a celoplošně distribuoval lektorský fond, který je používán k proškolení sociálních pracovníků, policistů, strážníků, soudců, lékařů, pracovníků OSPOD, přestupkových komisí, obecních úřadů a ostatních odborníků přicházejících do kontaktu s osobami ohroženými domácím násilím ²³

DONA linka

Jedná se o specializovanou celostátní telefonickou službu pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím, která byla zřízena neziskovou organizací Bílý kruh bezpečí, a je v nepřetržitém provozu od září 2001. Tato linka pomáhá každému, kdo se cítí být ohrožen domácím násilím nebo je jeho svědkem. Pomáhá také profesionálům, kteří při výkonu povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Základními principy této služby je respektování anonymity klientů, diskrétnost, a garantuje vysoký standard služeb.

Služby osobám ohroženým domácím násilím, jejich příbuzným a známým:

- okamžitá odborná psychologická, právní, organizační a morální podpora
- pomoc orientovat se v aktuální situaci
- pomoc při sestavování individuálního bezpečnostního plánu
- poskytování praktických rad a pomoc při hledání dalších vhodných postupů

²³ Bílý kruh bezpečí – výroční zpráva 2007

- zprostředkování informací o možných sociálně-právních a trestně-právních opatřeních
- pomoc při orientaci v systému služeb sociální záchrané sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů
- pomoc při vyhledání bezpečného ubytování
- v případech vážného ohrožení zdraví a života přivolá urgentní pomoc

DONA linka je součástí společného projektu „Domácí násilí“ občanského sdružení Bílý kruh bezpečí a společnosti Philip Morris ČR. Tato linka je první službou tohoto druhu, která pomáhá osobám ohroženým domácím násilím, a funguje celostátně na území České republiky. Tato linka vznikla s úmyslem podat pomocnou ruku osobám ohroženým domácím násilím a snahou podpořit systémové řešení celospolečenského sociálně patologického problému.

Cíle dlouhodobého projektu:

- zmapovat výchozí situaci v České republice
- nabídnout ohroženým osobám dosažitelnou a odbornou pomoc
- měnit postoje široké i odborné veřejnosti
- navrhnout a ověřit funkční systém nové reakce na domácí násilí, včetně nové legislativy²⁴

Linka bezpečí – 800 155 555

Krizové centrum Linky bezpečí

Za dobu svého působení se stala jednou z nejvíce uznávaných institucí, poskytujících pomoc ohroženým dětem a mladistvým v celé České republice. Funguje bezplatně, a to 24 hodin denně na celém území našeho státu.. Svůj provoz zahájila v září 1994, a v listopadu 1997 už dosáhl počet telefonátů 1 milion. Zakladatelkou byla paní Ing. Zuzana Baudyšová, která měla snahu a vůli udělat něco dobrého pro české děti. Na počátku bylo založení Nadace Naše dítě a poté navázal projekt Linky bezpečí. Inspirací jí byla britská bezplatná telefonní linka pro děti – „ChildLine“.

²⁴ www.donalinka.cz

„Každodenní zkušenost dokazuje, jak vzácná a nevyhnutelná je takováto pomoc zejména pro týrané a zanedbávané děti, pro které je jakákoli pomoc často zcela nedostupná.“²⁵

Děti vyhledávají telefonní krizovou pomoc především z důvodu nedůvěry vůči svému okolí, strachu z případného trestu, nepochopení či ponížení. Je to také nedůvěra dospělých vůči dětem, kteří nepřisuzují výpovědi dětí velkou váhu a považují je za nedůvěryhodné. Díky telefonnímu kontaktu se vznikající problém může podchytit hned od začátku, a nemusí dojít k vyhocení situace a ohrožení zdraví či života dítěte.

V týmu Linky bezpečí a Krizového centra Linky bezpečí pracují odborníci z oblasti psychologie, sociální práce, dětské psychiatrie a psychoterapie. Během telefonátu sdělí dítě i své jméno a adresu, aby v případě ohrožení mohly zakročit státní orgány a zajistit ochranu dítěte.

„Zprostředkovaná pomoc sociálních pracovníků z oddělení péče o dítě a rodinu obvodních úřadů, sociálních kurátorů, policistů, učitelů, lékařů, psychologů nebo příbuzných dítěte v mnoha případech zachránila nejenom zdraví, ale i nejen život.“²⁶

Další pomoc nabízí Krizové centrum Linky bezpečí. Dítě ho může navštívit v doprovodu příbuzného, rodiče, učitele nebo v akutním případě i samo. Často se na toto centrum obrací i přímo policisté, sociální pracovníci, školy a zdravotnická zařízení. Prvním úkolem je zhodnocení psychického stavu dítěte, jeho rodinná situace a do jaké míry je ohroženo. Na základě těchto zjištění se stanoví opatření na sociálně-právní ochranu dítěte ve spolupráci s azylovými a nemocničními zařízeními, s oddělením péče o dítě a policií. Současně se dítěti poskytne individuální psychiatrická a psychologická péče, která může trvat několik týdnů, měsíců až let. Cílem této péče je předejít závažným psychickým následkům vyplývajícím z psychického, fyzického či sexuálního týrání.

„Pokud jde o složení problémů, se kterými se na nás v uplynulém roce obraceli klienti, tvořily 42,6 % rodinné vztahy, 28,7 % týrání, sexuální zneužívání a zanedbávání, 12,6 % úzkostně-depresivní poruchy a poruchy příjmu potravy, 4,2 % sebevražedné tendence, 2,8 % školní problémy, 1,4 % šikana, stejné procento klientů se stalo obětí jiných násilných trestných činů a u 0,7 % klientů byla primárním problémem drogová závislost.“²⁷

²⁵ Pöthe, Petr. Dítě v ohrožení. 2., rozšířené vyd. Praha: G plus G, 1999, s. 10

²⁶ Pöthe, Petr. Dítě v ohrožení. 2., rozšířené vyd. Praha: G plus G, 1999, s. 12

²⁷ Pöthe, Petr. Dítě v ohrožení. 2., rozšířené vyd. Praha: G plus G, 1999, s. 12

Činnost Krizového centra Linky bezpečí zahrnuje ale i osvětovou činnost, jako je publikování v odborných časopisech, pořádání přednášek, vydání odborných publikací apod. Zvláštní oblast jejich práce pak tvoří výzkum.

Fond ohrožených dětí

Občanské sdružení věnující se pomoci týraným, zanedbávaným, zneužívaným, opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem, s působností na celém území České republiky.

Hlavní činnost:

- vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti
- vyhledávání a pomoc dětem týraným i jinak sociálně ohroženým
- Klokánek - rodinná péče jako alternativa ústavní výchovy
- provoz azylových domů Střecha pro rodiny s dětmi a mládež bez domova
- poradenská a hmotná pomoc náhradním i potřebným vlastním rodinám s dětmi
- osvěta a snaha o změnu legislativy

Klokánek

- je novým projektem Fondu ohrožených dětí, jehož cílem je změnit dosavadní nevyhovující systém ústavní výchovy. Jedná se o rodinnou alternativu ústavní péče, která se snaží nahradit na přechodnou dobu rodinnou péčí, a to až do doby, než se dítě může po vyřešení nebo zlepšení situace vrátit domů, nebo než je pro něj nalezena trvalá náhradní rodina (osvojení, pěstounská péče). Je to alternativa, která se snaží u dětí předcházet psychické deprivaci, ke které dochází po umístění do ústavní péče, a v případě dlouhodobého umístění může přetrvávat až do dospělosti. Jedním z důvodů psychické deprivace je i přerušování sourozeneckých vazeb, neboť děti do tří let jsou umísťovány do kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do tří let, a děti starší do školských zařízení, případně do ústavů sociální péče.

„Ten, kdo prožije dětství nebo jeho velkou část v ústavu, není obvykle schopen navazovat kvalitní a trvalé citové vztahy a jako rodič selhává, protože nemá dostatek vzorů rodičovského chování.“²⁸

²⁸ Webové stránky Fondu ohrožených dětí – www.fod.cz

Principy fungování

- o děti pečuje manželský pár, "teta" nebo střídavě po týdnu dvě "tety"
- vytvořená „rodina“ se zpravidla stará o čtyři děti, více jen v případě sourozenců nebo krátkodobě (maximálně šest)
- děti jsou přijímány bez ohledu na věk (tj. již od narození)
- starší děti se tu učí rodičovskému chování a poskytují mnoho podnětů miminkům a batolatům, u nichž i proto nedochází k opoždování ve vývoji
- děti jsou přijímány přímo, bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu
- děti lze přijmout nejen na základě předběžného opatření, ale i na žádost rodičů nebo samotného dítěte
- je-li dosavadní škola v dosahu, navštěvují děti svou původní školu, takže nemění spolužáky ani kamarády
- v Klokánku jsou děti jen po dobu nezbytně nutnou - než se po vyřešení situace mohou vrátit domů nebo než je pro ně nalezena trvalá náhradní rodina
- "klokání rodiče" prochází náročným psychologickým vyšetřením, které musí prokázat jejich dobrý vztah k dětem a schopnosti vytvořit jim citově vřelé prostředí
- děti mohou telefonovat domů a rodiče je mohou kdykoli navštěvovat a brát si je na vycházku nebo na víkendy, pokud tomu nebrání závažné důvody nebo pokud je dítě neodmítá.

„Klokánky mají pověření MPSV jako zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, mohou proto týrané a zneužívané děti přijmout i bez souhlasu rodičů až do doby, než je rozhodnuto o předběžném opatření.

Klokánky mají nepřetržitý provoz, proto mohou kdykoli přijmout i novorozence, jejichž matky tají těhotenství a porodí mimo zdravotnické zařízení.“²⁹

Liga lidských práv

Tato nezisková organizace se věnuje hlavně situaci v oblasti lidských práv, a informace o své činnosti a zkušenostech v této oblasti předává laické i odborné veřejnosti, veřejným i mezinárodním institucím. Dále vytváří tlak na dodržování lidských práv, usiluje o systémové změny, navrhuje legislativní opatření a poskytuje

²⁹ Webové stránky Fondu ohrožených dětí – www.fod.cz

pomoc lidem, jejichž práva jsou porušována. Součástí jejich práce je i vzdělávání profesních skupin, studentů a aktivní veřejnosti.

*„Během roku 2005 Liga pomohla 102 klientům domácího násilí; z toho byla v rámci programu poskytnuta dlouhodobá právní pomoc (tj. trvající dva a více měsíců) 45 klientům. Liga poskytla telefonické konzultace týkající se domácího násilí 586 lidem a konzultace e-mailem 76 lidem.“*³⁰

Liga lidských práv poskytuje bezplatnou právní pomoc a další služby především ohroženým dětem, obětem domácího násilí, rasového násilí, násilí nebo šikany ze strany policie či jiného veřejného orgánu, a lidem s duševní nemocí nebo mentálním postižením. Nabízí psychologické poradenství, poradenství o azylovém ubytování či jiných krizových sociálních službách, svépomocnou skupinu pro oběti domácího násilí, zprostředkování kontaktu na další odborníky, doprovod na jednání s úřady.

³⁰ Liga lidských práv. Výroční zpráva Ligy lidských práv za rok 2005, Brno: 2006, s. 4

1.4. Prevence a ochrana před násilím

Velkou roli v rámci efektivní ochrany společnosti před domácím násilím hraje především dostatečná informovanost odborné i laické veřejnosti. Důležitou úlohu pak v této problematice mají nestátní neziskové organizace, které se zabývají pomocí osobám ohroženým, a díky kterým se výrazně šíří povědomí o domácím násilí. Hovoří se o tom, že je potřeba společnost proti toleranci domácího násilí zcitlivět. Tuto roli plní zejména osvětové informační kampaně, výchovné a výcvikové programy a vzdělávací akce.

V posledních letech probíhají nejrůznější informační, školící, diskusní projekty pořádané jak z iniciativy neziskových organizací, tak státu. Mezi ně patří i Informační kampaň vlády ČR ve spolupráci s Úřadem zmocněnce pro lidská práva a za podpory ministerstva vnitra a práce a sociálních věcí, která byla zaměřená na dospívající mládež. Výsledkem všech těchto aktivit byl i návrh modelového mezioborového projektu pro zavedení interdisciplinárních týmů, které by spojovaly zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí.³¹

Primární prevence

Jejím cílem je snížení pravděpodobnosti výskytu a vzniku zneužívání a týrání. Ta se zaměřuje na rizika, vedoucí ke vzniku rizikových skupin a rizikových životních situací – tzv. specifická prevence.

Dále se snaží o podporu zdravého vývoje dítěte a rodiny tím, že vytváří podmínky pro zdravý vývoj, realizuje vzdělávací a intervenční programy – tzv. nespecifická prevence.

Typy primární prevence:

- Široká osvěta a obecná opatření ve prospěch rodin s dětmi – jedná se působení na veřejnost, které následně vytváří dětem pozitivní atmosféru ve společnosti. Podstatnou roli zde hraje tisk, sdělovací prostředky, škola a instituce, které se touto problematikou zabývají. Samozřejmě sem spadají i zákony, vyhlášky a směrnice, které mají vliv na život dětí a jejich rodin.

³¹ Voňková, J., Huňková, M., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: ProFem, 2004, s. 172

- Vzdělávání rodičů, pedagogů a vychovatelů dítěte – tento typ prevence se zaměřuje na rodičovskou odpovědnost a profesionální odpovědnost pedagogů. V této osvětě se klade důraz na práva dítěte, zabezpečení jeho přiměřené péče, výživy a životosprávy, a rovněž upozorňuje na nebezpečí zneužívání drog a alkoholu, a tím související riziko přenosu závažných onemocnění.
- Vzdělávání budoucích pedagogů a lékařů – velmi důležitou součástí přípravy budoucích pedagogů a lékařů je i výuka o zdravém vývoji a ochraně zdraví dětí a mládeže. Ta zahrnuje znalosti o obecných vývojových zákonitostech a věkových zvláštностech, které pak budou uplatňovat v praxi. Musí se naučit znát rizika poškození zdraví a zdravého vývoje, a rozeznávat jejich příznaky.
- Výchova dětí a mládeže – ta je realizována především ve školách. Součástí školní výuky je i sexuální výchova a výchova k rodičovství. Děti se seznamují s možnými riziky poškození zdraví a také se způsoby, jak jim předcházet. Velmi důležitou roli hrají i volnočasové aktivity.

Sekundární prevence

Úkolem sekundární prevence je vyhledávání rizikových skupin obyvatel a rizikové životní situace s ohledem na CAN (syndrom týraného a zneužívaného dítěte).

Sekundární prevence se zaměřením na dítě – rizikovými dětmi jsou zpravidla ty, které se pro své vychovatele stávají nevladatelnými. Jedná se především o děti s lehkou mozkovou dysfunkcí, které jsou neklidné, nesoustředěné, mají výkyvy nálad a jsou impulzivní, nebo děti, které jsou z jiných důvodů zlostné, trucovité, plačtivé, úzkostné, děti se specifickými poruchami učení, apod. Dále sem řadíme děti s různým stupněm mentální retardace, se kterou se jejich rodiče těžko vyrovnávají a může to u nich vyvolat agresivní chování či úplný nezájem s následným zanedbáváním.

Sekundární prevence se zaměřením na rodinu – rizikovými rodinami jsou takové rodiny, kdy jeden či oba rodiče nejsou schopni v plné míře zodpovědně převzít rodičovské povinnosti. Jsou to především lidé s agresivními sklony, lidé impulzivní, trpící neurotickými obtížemi nebo jsou závislí na alkoholu či drogách. Také to mohou být rodiče, kteří jsou ještě nezralí nebo dokonce mladistvého věku, lidé s neobvyklým

životním stylem (stoupenci sekt nebo jiných seskupení), lidé s velkým profesním zatížením nebo naopak dlouhodobě nezaměstnaní, neboť v obou případech žijí v chronickém stresu. Nesmíme také zapomenout na lidi s některou formou psychického onemocnění, jako je například mentální retardace.

Sekundární prevence se zaměřením na školu – za určitých podmínek může totiž i škola být zdrojem nepřiměřené zátěže a zapříčinit tak poruchy chování a poruchy učení. Škola se tak může neúmyslně stát příčinou psychického týrání.

Jako nepřiměřenou zátěž můžeme uvést:

- učební zátěž, kterou nemusí zvládat méně zralé dítě nebo dítě trpící určitou poruchou učení
- učitel, který nevyvíjí dostatečnou snahu nebo nemá zájem žákům porozumět, a bezpochyby také učitel, který má neurotické nebo dokonce psychopatické sklony
- sociální role žáka, kdy dítě není schopno tuto roli přijmout z důvodu konfliktních vztahů, které vyplývají buď z rodinné situace nebo z osobnosti dítěte
- škola jako instituce, která prostřednictvím učitelů poskytuje dětem nedostatek podpory a porozumění, a místo komunikace užívá různých opatření a kolektivních trestů
- vztah školy a rodiny se stává zatěžujícím tehdy, když rodiče neprojevují sebemenší zájem o školní aktivitu dítěte nebo naopak mají na dítě příliš vysoké nároky ve formě školních úspěchů

Sekundární prevence se zaměřením na skupiny dětí – je-li v této skupině dítě, které je svým chováním problematické ve vztahu k dospělému, mívá často problémy i v komunikaci s vrstevníky. Takové dítě se buď stane ostatním dětem lhostejným nebo neoblíbeným až šikanovaným. Vzhledem k tomu, že k tomu dochází na půdě školy, hledá podporu a jiné vztahy mimo ni a to i u jiné věkové skupiny. To však představuje velké riziko jeho zneužívání.

Terciální prevence

Pod pojmem terciální prevence rozumíme zásah do prostředí, kde již došlo k ublížení dítěti či jeho týrání a je nutné udělat taková opatření, aby se to již neopakovalo, a následky, které dítě má, se pokud možno minimalizovaly. Na základě

diagnostiky případu se stanoví prognóza a návrhy řešení v podobě pomocných, ochranných a terapeutických opatření ve prospěch dítěte. V zásadě jde o zásadní rozhodnutí, zda dítě zůstane v rodině nebo z ní bude odebráno a umístěno v náhradní rodinné péči. Vždy je třeba brát ohled na věk dítěte a jeho vlastní přístup k dané situaci. Zájmem odborníků pracujících na této úrovni by mělo být především dobro dítěte.

1.5. Legislativa

1.5.1. Právní předpisy a úmluvy na ochranu práv dítěte

Deklarace a Úmluva o právech dítěte

„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo ponižováním, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním, včetně sexuálního zneužívání během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoliv jiných osob starajících se o dítě.

Článek 19. Úmluvy o právech dítěte. New York, 20.11.1989“³²

19. století se stalo stoletím boje o úplné uznání právní subjektivity dítěte, a dosažení pro ně všech práv, které vyplývají ze Všeobecné deklarace lidských práv. Jedná se především o povinnost zajistit alespoň uspokojivou péči o jeho zdraví, vzdělání a ochranu. Prvním mezinárodním dokumentem, který upravoval právní postavení dítěte ve společnosti, byla tzv. Ženevská Deklarace práv dítěte, kterou přijala Společnost národů v roce 1924. Tato Deklarace se postavila proti diskriminaci dětí, kolonialismu, vykořisťování a jejich otroctví. Na začátku padesátých let pak vzniká na půdě Organizace spojených národů Dětský fond spojených národů – UNICEF, který převzal veškerou iniciativu v mezinárodní pomoci ohroženým dětem. V roce 1959, období po druhé světové válce, byla přijata na základě velmi úspěšné praxe UNICEF i Charta práv dítěte, která se zaměřila na problém samotného týrání a zneužívání dětí, jako závažné celospolečenské otázky. Její přijetí mělo vliv i u nás a tak v roce 1963 byl přijat zákon o rodině. Ten nejen že zdůrazňoval zásadní význam rodiny pro výchovu a péči o dítě, ale upravil i některé zákonné normy, týkající se vztahu rodičů a dětí, a především možnosti náhradní rodinné péče (pěstounství, osvojení). Na jeho základě se podařilo umístit do náhradní rodinné péče několik tisíc dětí. Hovoříme-li o pěstounství, funguje u nás buď v individuální podobě nebo v podobě skupinové – tzv. SOS dětské vesničky.

³² Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 35

„Z hlediska komplexní péče o dítě je třeba na tomto místě zmínit i založení Světové zdravotnické organizace a její vliv na naši medicínu, zvláště pro formování nejenom preventivní pediatrie, ale hlavně pediatrie sociální (Dunovský – Eggers, 1989). Právě ta se ujala celé řady velmi složitých problémů dětí ve zvlášť obtížných situacích a v mnohém suplovala chybějící sociální péči a ochranu dítěte a jeho rodiny.“³³

Na celosvětové úrovni sleduje situaci a stav dětí organizace UNICEF, která pravidelně vydává své zprávy z této oblasti. Bohužel není tato situace navzdory celosvětovému vývoji nijak příznivá. Proto se snaží navrhopvat a provádět příslušná opatření, aby se tento stav změnil. V roce 1989 tak na základě tohoto úsilí přijala Organizace spojených národů novou Úmluvu o právech dítěte. Postupně k ní přibyla i prováděcí směrnice – Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dítěte, a to v roce 1990 v New Yorku na Světovém summitu dítěte. Tuto deklaraci podepsal za naši republiku prezident Václav Havel a roku 1991 se stala součástí našeho zákonodárství s nadřazenou účinností k ostatním zákonům. Každý stát, který se připojil k této deklaraci, měl povinnost podávat pravidelné zprávy o situaci dětí v dané zemi a plnit programy zaměřené na dosažení a zajištění prospěchu dětí. Hlavní úlohou této deklarace je úsilí o zlepšení životních podmínek dětí v každé zemi, především v rozvojových, ochraňovat jejich harmonický rozvoj, a velkou pozornost přitom věnuje dětem ve výjimečně obtížných situacích a podmínkách.

Úmluva o právech dítěte (1989)

Úmluva o právech dítěte se zaměřuje především na roli dítěte, rodičů a státu, a přesně stanovuje jejich role. Pojem dítě klasifikuje jako lidskou bytost ve věku 0-18 let a vyhýbá se tak sporné otázce počátku života ve smyslu narození.

Do konce roku 1993 ji podepsalo 147 členských států OSN.

„Úmluva o právech dítěte zahrnuje právo:

- *na život, přežití a rozvoj*
- *na jméno, národnost a zachování identity*
- *na svobodu a bezpečnost jednotlivce*
- *nebýt týrán a mučen*
- *nebýt vzat do otroctví*
- *na lidskou důstojnost*
- *na pomoc a podporu národního i mezinárodního zákonodárství*
- *na spravedlivé a veřejné jednání u soudu*

³³ Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 37

- na soukromí domova a korespondence
- na ochranu při nezákonné urážce cti a pověsti
- na vzdělání
- na volný čas, hry a umělecké činnosti
- na vlastní majetek
- na přiměřenou životní úroveň
- na uzavírání sňatku a založení rodiny
- na účast na občanských hnutích
- myšlení, svědomí a náboženského vyznání
- názorů a jejich vyjadřování
- pokojného shromažďování
- pohybu a pobytu“³⁴

Z přijetí Úmluvy o právech dítěte vyplývá státu vyšší sociální a společenská odpovědnost za děti, to je i za přiměřené podmínky pro život rodin s dětmi. Vzhledem k tomu, že rodinu chápeme jako základní prvek společnosti, vyžaduje ochranu společnosti a státu. Rámec odpovědnosti rodičů je vymezen tak, že smyslem jejich péče musí být především zájem dítěte, přičemž otec i matka mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Úmluva zakotvuje právo dětí vyrůstat v rodinném prostředí, jako přirozeném prostředí pro jejich zdravý vývoj, což představuje právo dětí a rodičů na straně jedné a na straně druhé také povinnosti dětí a rodičů.

„Vždy budou existovat situace a rodiny, kterým se bude muset dítě odebrat, ale většinou by měla být šance pomoci celé rodině, tím, že bychom s narušenou rodinou pracovali a sanovali ji.“³⁵

1.5.2. Ostatní právní předpisy

„Článek 19. My sami přijímáme tímto slavnostní závazek stavět na výrazně přední místa práva dětí, jejich život, jejich ochranu a jejich vývoj. Ta také zajistí prospěch všem společností světa.

Světová deklarace o přežití, ochraně a vývoji dětí. New York, 30. září 1990“³⁶

Jedním z hlavních pramenů práva, který zakotvuje ochranu rodiny u nás, je Listina základních práv a svobod. Jsou to samozřejmě také mezinárodní dokumenty a úmluvy o lidských právech, které jsou našemu právnímu řádu nadřazené. Jedná se

³⁴ Vaničková, E., Hajd-Mousová, Z., Provazníková, H. Násilí v rodině, Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1995, s. 10

³⁵ Vaničková, E., Hajd-Mousová, Z., Provazníková, H. Násilí v rodině, Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1995, s. 16

³⁶ Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 185

například o Úmluvu o právech dítěte (New York, 1989), která u nás vstoupila v platnost roku 1991. Dalšími prameny práva, řešícími tuto problematiku jsou zákon o rodině, zákon o sociálně-právní ochraně dětí, zákon o přestupcích, a především pak trestní zákon, který řeší ochranu dětí před vážnými negativními vlivy a zásahy, a právní opatření týraných, zneužívaných či zanedbávaných dětí.

Právní předpisy související s problematikou domácího násilí³⁷

Trestný čin opuštění dítěte (§ 212 tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat, a které si samo nemůže pomoc opatřit, a tím jej vystaví nebezpečí ublížení na zdraví nebo smrti. Pokud z důvodu nedbalosti dítě utrpí těžkou újmu na zdraví nebo zemře, hrozí pachateli trest odnětí svobody v délce od šesti měsíců do šesti let.

Toto ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být pouze dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může se jednat také o starší dítě, pokud vzhledem ke své nesamostatnosti, nebo k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

Trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 213 tr. zák.)

ten, kdo neplní, a to i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, se vystavuje trestu odnětí svobody až na jeden rok. Pokud se dotyčný vyhýbá této povinnosti úmyslně, hrozí mu trest odnětí svobody až na dva roky. V případě, že by pachatel vystavil tuto osobu nebezpečí nouze, může být potrestán odnětím svobody až na dobu tří let.

Tato povinnost vyplývá ze zákona o rodině, a spočívá nejen v poskytování peněžitého plnění (tzv. výživné nebo alimenty), ale i v povinnosti poskytovat oprávněnému stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví, čistotu, vykonávat nad ním dohled a dbát o jeho všestranný rozvoj.

³⁷ www.rosa-os.cz

Trestný čin týrání svěřené osoby (§ 215 tr. zák.)

tohoto deliktu se dopustí ten, kdo týrá osobu svěřenou jeho péči nebo výchově, přičemž mu hrozí trest odnětí svobody v délce šesti měsíců až tří let; v případě spáchání tohoto činu zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách, nebo při páčání trestného činu po delší dobu, hrozí pachateli trest odnětí svobody ve výši dvou až osmi let.

Toto ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která je pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. odkázána na péči jiných osob. Týrání představuje zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti, krutosti, bezcitnosti, bezohlednosti, bolestivostí, a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Pachatelem může být pouze ta osoba, která vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (kromě rodičů to mohou být i příbuzní, učitelé, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, známí rodičů, kterým je poškozená osoba svěřena jen na určitou dobu).

Trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (§ 215a tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě. Takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody až na tři roky. V případě spáchání tohoto činu zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách, nebo při páčání trestného činu po delší dobu, hrozí pachateli trest odnětí svobody ve výši dvou až osmi let.

Týráním je zde chápáno jako úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (např. bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Pachatelovo jednání je posuzováno v závislosti na intenzitě zlého nakládání, přičemž se nevyžaduje, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající, stejně jako vznik následků na zdraví.

„Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn. k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).“³⁸

Trestný čin únosu (§ 216 tr. zák.)

jedná se o trestný čin, kdy pachatel odejme dítě nebo osobu trpící duševní chorobou nebo duševně nedostatečně vyvinutou z opatrování toho, kdo má o ně ze zákona či podle úředního rozhodnutí pečovat. V takovém případě mu hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo peněžitý trest. Pokud tento čin spáchá za úmyslem získat pro sebe či někoho jiného majetkový prospěch nebo ohrozí-li tímto činem mravní vývoj unesené osoby, hrozí mu trest odnětí svobody na dva až osm let. Trestem odnětí svobody od tří do deseti let bude potrestán ten, kdo způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný, zvláště závažný následek.

Trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 217 tr. zák.)

tomu, kdo vydá, a i z nedbalosti, osobu mladší osmnácti let nebezpečí zpustnutím tím, že jí buď umožní vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo ji k takovému životu svádí, hrozí trest odnětí svobody až na dva roky.

Trestný čin ublížení na zdraví (§ 221 tr. zák.)

ten, kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na dobu osmi let. Pojem ublížení na zdraví představuje takový stav (onemocnění, poranění), který při porušení normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného. Tento stav zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky a je příčinou pracovní neschopnosti (dočasné vyřazení z pracovního procesu).

Trestný čin ublížení na zdraví (§ 221 tr. zák.)

ten, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dva roky až dvanáct let. Pojem těžká újma na zdraví představuje vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění (zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce

³⁸ www.rosa-os.cz

smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyždění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví).

Trestný čin omezování osobní svobody (§ 231 tr. zák.)

ten, kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na dobu 10 let. Pojem bránění v užívání osobní svobody představuje zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat.

Trestný čin zbavení osobní svobody (§ 232 tr. zák.)

ten, kdo jiného zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na tři roky až 12 let. Pojem zbavení osobní svobody představuje trvalé nebo alespoň dlouhotrvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, a osvobození je při něm velmi obtížné.

Trestný čin vydírání (§ 235 tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo někoho násilím, pohrůzkou násilí nebo jinou pohrůzkou nutí, aby něco konal, opomenul nebo trpěl. Tomuto pachateli hrozí trest odnětí svobody až na tři roky. Trest odnětí svobody na dva roky až osm let hrozí pachateli, který takový trestný čin spáchá jako člen organizované skupiny nebo nejméně se dvěma osobami, se zbraní, popřípadě způsobí-li jím těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu. V případě smrti nebo škody velkého rozsahu bude pachatel odsouzen na pět až dvanáct let odnětí svobody.

Pod pojmem pohrůzka násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, může směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

Trestný čin útisk (§ 237 tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo jiného nutí, aby něco konal, opomenul nebo trpěl, přičemž zneužívá jeho tísně nebo závislosti. Takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody až na šest měsíců.

Pachatel se nedopouští násilí, pohrůžky násilí ani pohrůžky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti. Pod pojmem tíseň rozumíme stav (zpravidla přechodný), který je vyvolaný nepříznivými okolnostmi, vedoucími k omezení volnosti v rozhodování. Může se jednat o osobní, rodinné, majetkové či jiné poměry, kvůli kterým se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, kdy se osoba nemůže svobodně rozhodovat, neboť je v určitém směru odkázána na pachatele.

Trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci (§ 197a tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu. Takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody až na jeden rok.

Jinou těžkou újmou se rozumí např. vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah, anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví osobě poškozenému blízké apod. Důvodná obava je vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Důvodnou obavu vzbuzuje především vyhrožování doprovázené chováním, které představuje odhodlání pachatele výhrůžky splnit (např. ohrožování nožem či pozvednutím jiné zbraně). Není nutné, aby ten, jemuž je vyhrožováno, byl přítomen. Stačí, když je výhrůžka adresována takovým způsobem, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.).

Trestný čin znásilnění (§ 241 tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannost. Takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody na dva roky až osm let. Pokud takovým trestným činem způsobí pachatel těžkou újmu na zdraví nebo se tohoto trestného činu dopustí na ženě mladší patnácti let, hrozí mu trest odnětí svobody na pět až dvanáct let. V případě, že tímto činem způsobil z nedbalosti smrt poškozené osoby, bude odsouzen k trestu odnětí svobody na deset až patnáct let.

Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví a vztahu k pachateli (za ženu v tomto smyslu je třeba považovat i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické

síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka, z níž je patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.

Trestný čin pohlavního zneužívání – zneužití osoby mladší 15 let (§ 242 tr. zák.)

tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo vykoná soulož s osobou mladší patnácti let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije. Tomuto pachateli pak hrozí trest odnětí svobody od jednoho roku do osmi let. Trest odnětí svobody v délce dvou až deseti let hrozí pachateli, který spáchá trestný čin na osobě svěřené jeho doзору, zneužívaje její závislosti. Pokud pachatel vykoná soulož s osobou mladší patnácti let nebo takovou osobu jiným způsobem zneužije, a způsobí-li tímto činem poškozené osobě těžkou újmu na zdraví, bude odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu pět až dvanáct let. V případě, že tímto trestným činem způsobí smrt poškozené osoby, bude odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu deset až patnáct let.

Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, a zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Jiný způsob pohlavního zneužití představují intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Může se však jednat i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený.

Trestný čin nepřekážení trestného činu (§ 167 tr. zák.)

ten, kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin týrání svěřené osoby, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, může být odsouzen až na tři roky odnětí svobody.

Trestný čin neoznámení trestného činu (§ 168 tr. zák.)

ten, kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný spáchal trestný čin týrání svěřené osoby a tento trestný čin neoznámí, může být odsouzen k odnětí svobody až na tři roky. Výjimkou jsou případy, vystavuje-li oznámením sebe nebo osobu blízkou nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestnímu stíhání.

Výše trestu u všech uvedených trestných činů se odvíjí od způsobeného následku a pohnutce jednání pachatele.

S problematikou domácího násilí souvisejí také ustanovení „vzbuzení důvodné obavy“ a „porušování domovní svobody“.

Nezbytným podkladem pro dokazování závažné trestné činnosti je dokumentace, týkající se nálezu na postiženém, jako jsou úrazové a chorobné následky. Tyto důkazy prochází odborným hodnocením, a znalci, působící jako odborní poradci u soudu, zpracovávají na jejich základě znalecký posudek. Ten slouží jako podklad pro rozhodování soudu. V žádném případě však dokazování týrání není jednoduché. V případě týrání dítěte mají rodiče zpravidla připravenou argumentaci, jak k úrazu či jinému poškození došlo, a úkolem odborníků je jejich argumentaci potvrdit či vyvrátit, posoudit, zda k daným následkům mohlo dojít tím a tím způsobem. Častá tvrzení jsou např. že dítě spadlo ze schodů, hlavu si rozbilo nárazem o nábytek při nešťastném pádu, poranilo se v záchvatu vzteku apod. Je důležité sledovat všechny výpovědi a hledat i ty nejmenší nesrovnalosti a odchylky mezi nimi.

Bohužel není výjimkou, že týrání, zanedbávání či sexuální zneužívání končí smrtí dítěte. V případě úmrtí dítěte se zkoumají veškeré příčiny, které k tomu mohly vést, a je-li sebemenší podezření na cizí zavinění, musí se případ ohlásit policii. Z našeho právního řádu vyplývá povinnost provádět pitvu u všech zemřelých dětí do 15 let, a to bez rozdílu okolností úmrtí. Je důležité stanovit příčinu smrti a také míru zavinění. Z těchto faktů se vychází při klasifikaci trestného činu, ke kterému došlo, a jehož následkem byla smrt dítěte.

2. Model ochrany osob ohrožených domácím násilím v ČR

2.1. Základní pilíře ochrany a pomoci

Zákon 135/2006 Sb. kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

§ 21a

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále jen "společné obydlí"), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje (dále jen "vykázaná osoba"), je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.³⁹

Ochrana před domácím násilím je v České republice upravena zákonem č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím (viz. příloha č.3), který nabyl účinnosti dne 1.1.2007. Zákon mění celkem pět stávajících zákonů - zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení a zákon č. 114/1988 Sb. o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Dvě zásadní novinky, které zákon 135/2006 Sb. upravuje:

- Institut vykázání ze společného obydlí a zákaz vstupu do něj
- Intervenční centra

Základní pilíře ochrany a pomoci, které jsou vzájemně provázány, tvoří Policie ČR, intervenční centra a soudy rozhodující ve věcech civilních. Tak zvaný institut vykázání má sloužit jako preventivní opatření a má chránit ohroženou osobu před dalším případným útokem násilné osoby. Rozhodnout o vykázání nebo o jeho

³⁹ www.mvcr.cz

prodloužení lze jen tehdy, je-li ohrožená osoba ohrožena nebezpečným útokem ze strany násilné osoby. Toto opatření lze použít tam, kde se jedná o osoby blízké, žijící ve společné domácnosti, a kde násilník svým jednáním ohrožuje zdraví a život ostatních. Institut vykázání umožňuje vykázání pachatele z domova na 10 dní, a na základě rozhodnutí soudu ho lze prodloužit až na jeden rok. V případě, že by docházelo k projevům domácího násilí i v budoucnu, lze tento institut uplatnit opakovaně. Ve vážných případech je možné rozhodnutí o vykázání kombinovat i s trestně právními opatřeními.

Model ochrany

1. Správní řízení – na této úrovni uplatňuje Policie ČR svoji rozhodovací pravomoc a intervenční centra odbornou pomoc. Na základě vykázání zajistí policejní orgány desetidenní teritoriální ochranu ohrožené osoby, avšak pouze na konkrétním místě, na které se vykázání / zákaz vstupu vztahuje (společné obydlí). Během této doby provádí Policie ČR fyzickou kontrolu výkonu rozhodnutí. Rozhodnutí o vykázání není závislé na vůli (není potřebný souhlas) ohrožené osoby. Desetidenní lhůtu není možné zkrátit. Proti tomuto rozhodnutí má vykázaná osoba právo se odvolat.
2. Soudní řízení – soud může rozhodnout o vydání předběžného opatření v podobě vykázání / zákazu vstupu či zákazu kontaktování ohrožené osoby poté, kdy již ve věci rozhodla Policie ČR nebo zcela samostatně. K aktivaci soudní ochrany je však zapotřebí projev konkrétní vůle (návrh) ohrožené osoby. O stanovení nebo případném prodloužení vykázání nerozhoduje soud automaticky z úřední povinnosti. V případě soudního rozhodnutí ve formě předběžného opatření je ohrožené osobě zajištěna ochrana nejen teritoriální, ale také personální (mimo vymezený prostor) na základě zákazu navazování kontaktů s ohroženou osobou.

Správní i soudní řízení na sebe mohou vzájemně navazovat, ale mohou být realizovány i samostatně.⁴⁰

⁴⁰ www.bkb.cz

2.2. Intervenční centra v ČR

Přijetím zákona č. 135/2006 Sb. se komplexně upravila ochrana ohrožených osob před domácím násilím, a to nejen v rámci civilního a trestního práva, ale zároveň se vytvářejí podmínky pro následnou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Podstatou přijaté zákonné úpravy je včasná intervence. Intervenční centra mají v systému ochrany před domácím násilím nezastupitelnou roli, bez jejichž existence by tento systém nefungoval, neboť tvoří pojítka mezi policií a soudy na jedné straně a sociální pomocí ohroženým osobám na straně druhé. Vznikla jako nová specializovaná pracoviště, která od 1. ledna 2007 poskytují krizovou intervenci osobám ohroženým domácím násilím, a nabízí jim nehmotnou sociálně-právní a poradenskou pomoc. Zároveň koordinují spolupráci mezi dalšími orgány a organizacemi, které se na pomoci ohroženým osobám podílejí. Vznikla v každém kraji České republiky a celkem jich je k dispozici 15 (viz. příloha č.1) . Tato centra poskytují, na základě § 60a zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách, povinně pomoc všem osobám ohroženým domácím násilím, a jejich služby jsou poskytovány bezplatně.

§ 60a – Intervenční centra

- „(1) *Na základě rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního právního předpisu 26), je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.*
- (2) *Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:*
- a) *sociálně terapeutické činnosti,*
 - b) *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí*
- (3) *Služba podle odstavce 1 poskytována formou pobytových služeb obsahuje vedle základních činností uvedených v odstavci 2 tyto základní činnosti:*
- a) *poskytnutí ubytování,*
 - b) *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy.“⁴¹*

V intervenčních centrech působí proškolení pracovníci, kteří mají pro tuto službu osvědčení vydané náměstkem ministra práce a sociálních věcí. Služby

⁴¹ Voňková, J., a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, s. 21

intervenčních center jsou určeny osobám, které jsou ohroženy domácím násilím, a jsou v ochranném režimu vykázáni nebo o pomoc sami požádají. Jsou zde k dispozici především všem osobám ohroženým domácím násilím, které svoji situaci chtějí řešit, a hledají pomoc, radu a informace.

Základní charakteristika intervenčních center: ⁴²

- Kvalita služeb – splnění standardů kvality sociálních služeb, poskytování služeb odpovídající dobré praxi a neodporující dodržování lidských práv
- Dostupnost – ve smyslu informační, místní, časové, finanční, architektonické a psychologické dostupnosti
- Efektivita – představuje optimální využití nákladů spojených s provozem IC a s kvalitou poskytovaných služeb včetně jejich potřeby
- Individualita služeb – zajištění individuálního přístupu ke klientům, tj. rozpoznávat potřeby konkrétního jedince a těmi se řídit
- Provázanost – koordinace činnosti s jinými sociálními službami napříč obory

Osoba ohrožená domácím násilím, která chce řešit svůj problém v raném stádiu, může požádat o pomoc intervenční centrum ve svém kaji. V případě institutu vykázání či zákazu vstupu předá Policie ČR rozhodnutí o vykázání do 24 hodin intervenčnímu centru. Nejpozději do 48 hodin pak intervenční centrum zkontaktuje ohroženou osobu a nabídne jí svoji pomoc a služby. Dodržování zákonem stanovených lhůt má výrazný dopad na ochotu ohrožených osob spolupracovat s intervenčními centry, na hledání a nacházení způsobů adekvátního a vhodného řešení případů domácího násilí. Odbornou pomoc poskytují koordinátoři pro domácí násilí, psychologové, právníci a sociální pracovníci, kteří mají za sebou odborná školení a praktické výcviky. O každém případě vedou intervenční centra podrobnou dokumentaci (viz. příloha 2).

„Tato centra poskytují individuální sociálně právní pomoc v konkrétních případech a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech vykázání spolupracují s Policií České republiky.“ ⁴³

Vzhledem k tomu, že intervenční centra pracují s citlivými osobními údaji občanů, jsou napojena na útvary Policie ČR prostřednictvím Krajských správ

⁴² Voňková, J., a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, s. 37

⁴³ www.bkb.cz

Policie ČR. Díky statistickým údajům je možné porovnat veškeré kontakty s těmi, které se uskutečnily výhradně na základě předání informací od policejních orgánů.

Etický kodex pracovníků intervenčních center⁴⁴

1. Činnost IC je založena na principech demokracie a lidských práv, proto jejich pracovníci dbají na dodržování lidských práv dle Listiny základních práv a svobod, Charty lidských práv Spojených národů a Úmluvy o právech dítěte.
2. Pracovníci IC jsou povinni znát zákony a ostatní závazné předpisy, které souvisejí s činností IC, a dodržovat je.
3. Základním principem IC je respektování jedinečnosti každého člověka bez ohledu na jeho pohlaví, původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské, společenské nebo politické přesvědčení.
4. Pracovníci IC klientům aktivně naslouchají a neomezují je ve svobodě jejich vyjadřování a poskytují jim podporu a informace o možnostech řešení jejich problémů. Pracovníci IC nesmí na klienty vyvíjet jakýkoliv nátlak, který se týká jeho přesvědčení, náboženství, politiky nebo ideologie, a nepromítají do konzultace své osobní postoje.
5. Pracovníci IC vždy respektují rozhodnutí klientů o tom, jak dále jednat. Podporují je v samostatném jednání, aby se nestali závislími na službách IC. Povzbuzují klienty k samostatnosti a převzetí zodpovědnosti za vlastní život, a nejednají za ně, není-li to nezbytně nutné (v případě ohrožení života a zdraví klienta nebo jeho blízkých).
6. Povinností pracovníků IC je zachování mlčenlivosti a respektování anonymity klientů. V případě, že není možné mlčenlivost zaručit (v souvislosti s povinností oznámit či překazít trestný čin), je na to klient včas upozorněn a může se rozhodnout, zda bude v rozhovoru pokračovat.
7. Pracovníci IC musí v rámci své profese splňovat kvalifikační požadavky, a musí absolvovat výcvik, v rámci kterého získají potřebné vědomosti a dovednosti pro práci v IC.
8. Práce v IC je týmová a všichni pracovníci vzájemně respektují svoji odbornost. K dispozici mají supervizi a intervizi, přičemž supervize práce je povinná.

⁴⁴ Voňková, J., a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, s. 38

9. Pracovníci nesmí podávat informace o klientech nikomu mimo IC, a případné dotazy směřují na vedoucího IC.
10. Pracovníci vykonávají svoji službu zodpovědně a profesionálně, aby zachovali dobré jméno IC.
11. Služba v IC je vykonávána v daném časovém limitu, a tudíž se pracovníci IC nesmějí v průběhu služby zabývat jinými činnostmi, které by je od práce odváděly. V případě, že nastane situace, která znemožní práci vykonávat, je nutné tuto skutečnost oznámit vedoucímu, a pokusit se společně zajistit pro službu náhradu.

2.3. Interdisciplinární spolupráce (IDS)

Intervenční centra jsou nedílnou součástí psychosociální sítě, zajišťující komplexní pomoc ohroženým osobám, což předpokládá spolupráci s dalšími poskytovateli služeb, orgány státní správy a samosprávy daného regionu. Podmínkou kvalitní spolupráce je znalost možností a kompetencí mezi jednotlivými subjekty. Proto se intervenční centra stávají součástí interdisciplinárních týmů, aby byla zajištěna vzájemná spolupráce a informovanost mezi jednotlivými intervenčními centry a dalšími příslušnými subjekty.

Mezi spolupracující instituce patří:

- Policie ČR, městská policie, státní zastupitelství, soudy, občanské poradny, orgány sociálně-právní ochrany dětí, sociální a zdravotní odbory obecních úřadů, azylová zařízení, specializované nestátní neziskové organizace, probační a mediační služba, krizová centra a linky důvěry, manželské a rodinné poradny, psychologové, psychiatři, pedagogicko-psychologické poradny, advokátní kanceláře, registrované církve a náboženské společnosti, apod.⁴⁵

Zvláštní roli mezi spolupracujícími institucemi hraje Policie ČR, neboť v systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím je jedním ze dvou subjektů oprávněných rozhodnout o vykázání násilné osoby. V rámci předběžného opatření má tuto možnost také civilní soud, avšak vykázání ze strany policie je využíváno častěji.

⁴⁵ Voňková, J., a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, s. 41

Velkým přínosem interdisciplinární spolupráce je průběžné informování občanů o možnostech řešení problému domácího násilí ve městě / regionu, o místech pomoci ohroženým osobám, čímž jsou povzbuzováni k vyhledání pomoci a řešení své situace. Dále se rozšířily služby pro ohrožené osoby, a jsou lépe provázané.

Co se týče přínosu pro místní samosprávu, tak jsou to hlavně relativně přesné údaje o problematice a výskytu domácího násilí, díky nimž je schopna přesněji pomáhat, zasahovat, plánovat a rozhodovat. Zároveň dochází k jasnému rozdělení kompetencí, a ke spolupráci jednotlivých organizací na kvalitativně vyšší úrovni.

Intervenční centra – specializovaná pracoviště zde působí jako koordinátor interdisciplinární spolupráce na místní úrovni a zároveň jako poradna pro osoby ohrožené domácím násilím.

Je velmi důležité, že systém mezioborové spolupráce je koordinován, organizace vycházejí ze společné metodiky, a mají vytvořen postup jak pro jednotlivé organizace, tak pro interdisciplinární tým. Prostřednictvím výcviků, školení a používání nových nástrojů se zvyšuje kvalifikovanost pracovníků, kteří získají potřebné znalosti a nové dovednosti v oblasti komunikace s ohroženou i s násilnou osobou, budou schopni domácí násilí rozpoznat, a dokáží kvalifikovaně doporučit další služby. Výsledkem budou kvalitnější služby každé zúčastněné organizace či instituce, a zlepší se jejich vnímání ze strany veřejnosti.

Rozvoj IDS je klíčovou záležitostí při řešení případů domácího násilí. Tato skutečnost vyplývá i ze zákona na ochranu před domácím násilím, který vytváří právní rámec pro spolupráci u případů vykázaní násilné osoby.

„Je zřejmé, že vykázaní z hlediska účinné pomoci ohrožené osobě nepostačuje a je nutné na něj navázat dalšími kroky, které mají svůj základ v provázaném systému spolupráce mezi pomáhajícími institucemi.“⁴⁶

Kromě spolupráce u jednotlivých případů vykázaní je zapotřebí zabývat se obecně nastavením systému spolupráce u případů domácího násilí. Tato forma

⁴⁶ Šedivá, M., a kol., Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s., 2007, s. 13

spolupráce spočívá na pochopení přínosu IDS pro všechny zúčastněné. Znamená to, že součástí služeb intervenčního centra je i koordinace pomoci poskytované orgány veřejné správy a dalšími právníckými a fyzickými osobami, která zahrnuje spolupráci a vzájemnou informovanost mezi intervenčními centry, orgány sociálně právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie ČR a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi, jakož i ostatními orgány veřejné správy.

Ze zákona na ochranu před domácím násilím vyplývá nutnost spolupráce daných orgánů a organizací v těch případech domácího násilí, kde je uplatněn institut vykázání. To se týká především policie, intervenčních center a justice. Aby jejich práce byla efektivní, musí být obklopeny fungující psychosociální sítí, která je zajištěna interdisciplinární spoluprací. Tuto formu spolupráce však nelze vztahovat nejen na případy spojené s vykázáním násilné osoby, ale jak vyplývá z praxe, tak především v případech ranného stádia domácího násilí. Zavádění a rozvíjení IDS je tedy potřebné obecně, a je nejen důležitým prvkem kvality psychosociálních služeb, ale zároveň i primární prevencí kriminality.⁴⁷

⁴⁷ Šedivá, M., a kol., Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s., 2007

3. Intervenční centra

3.1. Zkušenosti a poznatky za rok 2007

„Z policejní budovy na brněnském náměstí Svobody vybíhá energická čtyřicátnice a nasedá do civilní felicie. „Uklidněte se, pane, za pár minut jsme u vás. Jestli manželku udeříte, vezmeme vás s sebou,“ křičí drobná tmavovláska do mobilu, zatímco řidič řadí jedničku. Sledujeme akci brněnské kriminální Skupiny pro domácí násilí, žena s mobilem je její šéfka, nadporučice Alena Sedláčková. „Když jde o nějakou známou firmu, sama mu vztekání rozmluvím. Než dorazíme, bývá násilník zpravidla v klidu a dělá, že se nic nestalo,“ popisuje komisařka běžnou rutinu.“⁴⁸

Ze statistik Bílého kruhu bezpečí vyplývá, že v období 1.1.-31.12.2007 bylo prostřednictvím intervenčních center evidováno 862 rozhodnutí Policie ČR o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Z celkového počtu bylo zaznamenáno 58 případů (cca 7%) opakovaného vykázání / zákazu vstupu ve stejných domácnostech.⁴⁹ V takových případech může Policie ČR zahájit i bez souhlasu poškozeného trestní stíhání násilné osoby pro trestný čin dle § 215a) Trestního zákona.

Z celkového počtu 862 případů policejních rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu podaly ohrožené osoby v 337 případech žádost o vydání předběžného opatření soudu, kterým chtěly vykázání prodloužit. U 73,5% případů soud žádosti vyhověl a lhůtu prodloužil, u 14 % žádost zamítl. Ve čtyřech případech vzaly ohrožené osoby svůj návrh zpět. O výsledku rozhodnutí u 41 případů nebyla intervenční centra informována.

V průběhu roku 2007 se osoby ohrožené domácím násilím začaly obracet s žádostmi o vydání předběžného opatření přímo na civilní soudy, a to i v případech, kdy tomu nepředcházelo policejní desetidenní vykázání. Tyto případy nejsou zatím centrálně evidovány, a bylo nutné o tyto informace žádat jednotlivé okresní soudy, a způsob evidence se nyní řeší přes intervenční centra.

⁴⁸ <http://www.respekt.cz/clanek.php?fIDCLANKU=2760&fIDROCNIKU=2008>

⁴⁹ www.domacinasili.cz

3.1.1. Vykázání / zákaz vstupu násilné osoby

Vykázání je opatřením podpůrné povahy, protože se užije jen tehdy, nelze-li jeho účelu, tj. zajištění náležité ochrany a bezpečnosti ohrožené osoby, dosáhnout jinak. U nejzávažnějších forem útoků násilné osoby vykazujících znaky některého z trestných činů se v praxi jedná především o využití prostředků trestního řádu, sloužících k zajištění osob, tj. zadržení či vazbu násilné osoby.

1. Vykázání násilné osoby – Policie ČR je oprávněna ochránit osobu ohroženou dalším násilným incidenty vykázáním násilné osoby, je-li na místě přítomna.
2. Zákaz vstupu – opatření na ochranu ohrožené osoby, pokud není násilná osoba v bytě nebo v domě přítomna.

Z celkového počtu evidovaných případů (862) rozhodla Policie ČR v 410 případech (47,5%) o vykázání a v 368 případech (42,7%) o zákazu vstupu. U 84 případů (téměř 10%) rozhodla Policie ČR nesprávně, neboť vydala zároveň rozhodnutí o vykázání a o zákazu vstupu. Počet takových případů se v průběhu roku podařilo díky metodikám a školením policistů snížit na minimum.⁵⁰

Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí. Tuto dobu není možné zkrátit, a to ani se souhlasem ohrožené osoby. V případě podání návrhu na vydání předběžného opatření v průběhu vykázání se uvedená lhůta prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu. Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná osoba i ohrožená osoba. O provedené kontrole sepíše policista úřední záznam.

Vykázání / zákaz vstupu násilné osoby poskytuje ohrožené osobě, bez ohledu na její vlastní vůli, časový prostor, během něhož má možnost bez psychického či jiného nátlaku násilné osoby pochopit situaci, v níž se nachází. Specializované pracoviště - intervenční centrum poskytne ohrožené osobě základní pomoc v oblasti sociálně-právní, psychologické a organizační, a využitím dalších právních nástrojů (návrh na vydání

⁵⁰ www.domacinasili.cz

předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, vyřešení společného bydlení, podání trestního oznámení a pod.) pomůže ohrožené osobě situaci začít řešit.

Současně s vydáním rozhodnutí o vykázání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj specifikuje policista prostor, včetně nejbližšího okolí, na který se vykázání vztahuje. O tomto prostoru je policista povinen vykázanou osobu poučit. V případě, že je vykázání spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby, je o této skutečnosti vyrozuměn zaměstnavatel nebo provozovatel objektu, aby přijal potřebná opatření k náhradnímu řešení.

Při vydání rozhodnutí o vykázání / zákazu vstupu je nutné zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže by hrozilo nebezpečí z prodlení (ohrožení života a zdraví). O provedených opatřeních sepíše policista úřední záznam.

Rozhodnutí o vykázání / zákazu vstupu se vyhotoví písemně, nejpozději do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Opis rozhodnutí obdrží vykázaná osoba i ohrožená osoba. Opis rozhodnutí o vykázání doručí policista do 24 hodin od jeho vydání, spolu s opisem úředního záznamu o provedených opatřeních, příslušnému intervenčnímu centru. Pokud žije ve společné domácnosti, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázání spolu s opisem úředního záznamu také příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí. Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázání je odvolání, které ale nemá odkladný účinek.

Při výkonu rozhodnutí o vykázání vyzve policista vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, a vykázaná osoba je povinna klíče vydat. V případě neuposlechnutí by se jednalo o přestupek proti veřejnému pořádku, za který může být uložena pokuta až do výše 1000 Kč. Policista je současně povinen umožnit vykázané osobě během výkonu rozhodnutí, aby si vzala ze společného obydlí věci, sloužící výlučně její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty, a ve lhůtě do 24 hodin od vydání rozhodnutí pak další osobní věci, a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání. Vykázané osobě jsou poskytnuty informace o možnostech jiného ubytování a v souvislosti s tím i nezbytná součinnost. Policista poučí vykázanou osobu o jejím právním postavení, o jejích právech a povinnostech

a o dalším možném postupu v dané věci. V této souvislosti si od vykázané osoby vyžádá adresu pro doručování.

Pokud podá osoba ohrožená návrh na předběžné opatření, rozhodne soud bezodkladně. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, může soud o návrhu na předběžné opatření rozhodnout až do uplynutí 48 hodin poté, co byl podán. Ve většině jiných případů je tato lhůta sedm dní. Předběžné opatření trvá jeden měsíc a předchází-li mu rozhodnutí Policie ČR o vykázání / zákazu vstupu, začne tato lhůta běžet následující den, kdy uplyne lhůta stanová v zákoně o Policii ČR. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne. O možnosti prodloužení předběžného opatření rozhoduje soud, a přihlíží přitom na trvající stav ohrožení navrhovatele, obsah a důvody podaného návrhu. Především se jedná o úpravu poměrů k nezletilým dětem, o rozvod manželství, či o vypořádání společného bydlení. Předběžné opatření umožňuje ohrožené osobě takový návrh v klidu uvážit a podat, aniž by byla vystavena výhrůzkám či jinému nátlaku ze strany násilné osoby. Předběžné opatření je však možné prodloužit nejdéle na dobu jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

Rozhodnutí policie o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj, či rozhodnutí soudu o předběžném opatření, spočívajícím ve vykázání ze společného obydlí a zákazu navazování kontaktů s ohroženou osobou, patří mezi rozhodnutí, jejichž maření je trestné. Toto je upraveno novelou trestního zákona (§ 171 odst.1 písm.e) TZ).

3.1.2. Údaje k osobám ohroženým domácím násilím

V souvislosti s evidovanými případy domácího násilí za rok 2007 bylo domácím násilím bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů. Největší skupinu dospělých osob ohrožených domácím násilím tvoří věková kategorie 31 – 40 let (39%), dále kategorie 41 – 50 let (25%) a 21 – 30 let (16%).⁵¹

Z evidencí Policie ČR vyplývá, že celkem 941 dětí bylo přítomno policejnímu zásahu i násilnému incidentu. Tato evidence však nevypovídá o celkovém počtu dětí

⁵¹ www.domacinasili.cz

žijících v domácnostech, ve kterých došlo k vykazání. Intervenční centra začala skutečný počet dětí evidovat a zjistila, že ve srovnání se záznamy Policie ČR se jedná o dvojnásobek. Na základě podnětu Bílého kruhu bezpečí a Intervenčních center je očekávána změna povinnosti Policie ČR (nový metodický pokyn), aby policisté na místě incidentu zjišťovali celkový počet dětí (i těch nepřítomných), žijících v těchto domácnostech.

Celkem tedy zajistil institut vykazání ochranu před dalším násilím u 1833 osob (dospělé ohrožené osoby + přítomné děti).

3.1.3. Údaje k násilným osobám a k jejich vztahu k osobám ohroženým

V roce 2007 bylo ze společného obydlí vykazáno 854 mužů a 8 žen. Co se týče vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou, tak převládá vztah manželský – 467 případů (54%), dále následuje vztah druh/družka – 205 případů, transgenerační – 134 případů a rozvedení manželé – 55 případů. U vztahů partnerských, sourozeneckých či jiných se vykazání objevuje velmi málo.

3.1.4. Srovnání činnosti intervenčních center podle krajů

Porovnáme-li údaje za sledované období zjistíme, že vykazují značný rozdíl mezi jednotlivými kraji. V průměru připadá na jeden kraj 61,6 případů vykazání. Z hlediska celkového počtu vykazání bylo nejvíce případů v kraji Moravskoslezském – 213 (téměř 25%), dále následují kraje Jihomoravský – 82, Ústecký – 81 a Středočeský – 79. V těchto krajích došlo k více než polovině všech vykazání v ČR (52,8%). Mezi kraje s nejmenším počtem vykazání patří kraj Plzeňský – 16 případů, a kraj Liberecký – 30 případů. Objektivnější pohled na počty vykazání vzniká z pohledu poměru počtu vykazání k počtu obyvatel v kraji:⁵²

⁵² www.domacinasili.cz

Největší počet vykázaní v přepočtu na počet obyvatel:

1. Moravskoslezský kraj	1	vykázaní na 6 000 obyvatel
2. Pardubický kraj	1	8 350
3. Karlovarský	1	9 500

Nejmenší počet vykázaní je v krajích:

14. Plzeňský	1	vykázaní na 34 530 obyvatel
13. Hl. město Praha	1	20 220
12. Vysočina	1	16 320

Tab. 4. Statistika Bílého kruhu bezpečí – vykázaní za rok 2007⁵³

	Kraj	Počet obyvatel	Počet vykázaní		
			celkem	index	pořadí dle indexu
1	Moravskoslezský	1.283.911	213	1:6 000	1
2	Hlavní město Praha	1.193.270	59	1:20 220	13
3	Jihomoravský	1.138.174	82	1:13 880	7
4	Středočeský	1.108.465	79	1:14 030	8
5	Ústecký	826.852	81	1:10 200	4
6	Jihočeský	626.634	50	1:12 530	6
7	Olomoucký	624.961	44	1:14 200	9
8	Zlínský	598.789	49	1:12 220	5
9	Plzeňský	552.553	16	1:34 530	14
10	Královéhradecký	552.481	34	1:16 250	11
11	Vysočina	522.267	32	1:16 320	12
12	Pardubický	509.353	61	1:8 350	2
13	Liberecký	429.080	30	1:14 300	10
14	Karlovarský	304.831	32	1:9 500	3
	CELKEM	10.271.621	862	1:11 900	

nejméně
nejvíce

⁵³ www.domacinasili.cz

3.1.5. Vytíženost intervenčních center

Na základě informací od Policie ČR v souvislosti s rozhodnutím o vykázání se v roce 2007 prostřednictvím intervenčních center uskutečnilo 3942 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami, z toho 2880 telefonických, 587 osobních v intervenčním centru, 153 osobních v rámci výjezdu do bydliště, a 322 písemných. Celkem se jednalo o 475 jednorázových kontaktů, 750 opakovaných se stejnou ohroženou osobou, a v 206 případech byla ohrožená osoba kontaktována, ale pomoc intervenčního centra odmítla. Důvody odmítnutí jednotlivá IC analyzují.⁵⁴

Na intervenční centra se samozřejmě obracejí i další ohrožené osoby bez ohledu na institut vykázání. Celkem bylo evidováno 5364 dalších kontaktů s uživateli služby, kteří hledali informace, podporu a pomoc v souvislosti s případy domácího násilí. V průměru připadalo v roce 2007 na jedno intervenční centrum 620 veškerých kontaktů.

3.2. Zkušenosti a poznatky za rok 2008

Rok 2008 byl druhým rokem aplikační praxe zákona na ochranu před domácím násilím. Ve sledovaném období 1.1. – 31.12.2008 bylo prostřednictvím patnácti intervenčních center v České republice evidováno celkem 679 rozhodnutí Policie ČR o vykázání / zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Celkový počet byl o 183 případů nižší než v roce 2007 (862 případů), což představuje pokles o 21%. Z celkového počtu bylo zaznamenáno 67 případů (cca 10%) opakovaného vykázání / zákazu vstupu ve stejných domácnostech. Ve srovnání s rokem 2007 (58 případů) došlo k mírnému nárůstu.

V rámci evidovaných případů policejních rozhodnutí o vykázání / zákazu vstupu podaly ohrožené osoby v 406 případech žádost o vydání předběžného opatření soudu, kterým chtěly vykázání prodloužit, přičemž v 78,5% případech soud žádosti vyhověl a lhůtu prodloužil a v 9% žádost zamítl. U šesti případů vzaly ohrožené osoby svůj návrh zpět. Ve zbývajících případech nebyla IC o výsledku rozhodnutí informována.⁵⁵

⁵⁴ www.domacinasili.cz / www.bkb.cz

⁵⁵ www.bkb.cz

3.2.1. Vykázání / zákaz vstupu násilné osoby

Z celkového počtu 679 evidovaných případů rozhodla Policie ČR v 287 případech (42%) o vykázání (v roce 2007 to bylo 410 případů – 47,5%), v 373 případech (55%) o zákazu vstupu (v roce 2007 to bylo 368 případů – 42,7%). K nesprávnému rozhodnutí, kdy bylo vydáno zároveň rozhodnutí o vykázání i o zákazu vstupu, došlo pouze v 19 případech (3%). V roce 2007 to bylo 84 případů (téměř 10%). K tomu snížení přispěla metodická usměrňování praxe a pokračující školení policistů. Od 1.1.2009 se díky nové právní úpravě již nebude statisticky rozlišovat, zda v době zásahu policie byla či nebyla násilná osoba přítomna ve společně obývaném bytě či domě, neboť se bude používat pouze jeden typ rozhodnutí, a to vykázání.⁵⁶

3.2.2. Údaje k osobám ohroženým domácím násilím

V souvislosti s evidovanými případy domácího násilí za rok 2008 bylo domácím násilím bezprostředně ohroženo 698 (v roce 2007 to bylo 892) dospělých osob, z toho 651 (2007 – 858) žen a 47 (2007 – 34) mužů. V porovnání s rokem 2007 stále dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31 – 40 let.

Podle statistik Policie ČR bylo policejnímu zásahu i násilnému incidentu ve sledovaném období přítomno 586 dětí. Skutečný počet dětí žijících v těchto domácnostech se nezjišťoval. Intervenční centra evidují od září 2007 u kontaktovaných osob skutečný počet dětí žijících v domácnostech, kde došlo k vykázání. V rámci případů v roce 2008 byla intervenční centra v kontaktu s ohroženou osobou v 600 případech, přičemž počet evidovaných dětí skutečně žijících v těchto rodinách byl mnohem větší – 772 dětí.

„Z podnětu Bílého kruhu bezpečí a Intervenčních center byla provedena změna povinností PČR. Od 1.1.2009 policisté na místě incidentu se znaky DN zjišťují celkový počet dětí (i v době zákroku nepřítomných) žijících v těchto domácnostech.“⁵⁷

Celkem tedy zajistil institut vykázání ochranu před dalším násilím u 1284 osob (dospělé ohrožené osoby + přítomné děti).

⁵⁶ www.bkb.cz

⁵⁷ www.bkb.cz

3.2.3. Údaje k násilným osobám a k jejich vztahu k osobám ohroženým

V roce 2008 bylo ze společného obydlí vykázáno 668 mužů a 13 žen (v roce 2007 to bylo 854 mužů a 8 žen). Co se týče vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou, převládá vztah manželský – 335 případů (49 %), následuje vztah druh/družka – 172 případů, zletilé dítě/rodič – 112 případů a rozvedení manželé – 38 případů.

3.2.4. Srovnání činnosti intervenčních center podle krajů

Srovnání údajů mezi jednotlivými kraji vykazují velké rozdíly. V průměru připadá na jeden kraj 48,5 případů vykazání (v roce 2007 to bylo 61,6 případů). Z hlediska celkového počtu připadá nejvíce vykazání / zákazů vstupu na kraj Moravskoslezský – 110 (16 %), dále následuje kraj Ústecký (87) a Jihomoravský (72). Nejmenší počet vykazání byl evidován v kraji Plzeňském (22) a Královéhradeckém (22).

Přehled vykazání podle poměru počtu vykazání k počtu obyvatel v kraji: ⁵⁸

Největší počet vykazání bylo v roce 2008 v krajích:

1. Karlovarský	1	vykazání na 6 630 obyvatel
2. Ústecký	1	9 500
3. Moravskoslezský	1	11 670

Nejmenší počet vykazání byl v roce 2008 v krajích:

14. Hl. město Praha	1	vykazání na 35 100 obyvatel
13. Plzeňský	1	25 120
13. Královéhradecký	1	25 110

⁵⁸ www.bkb.cz

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ DLE KRAJŮ V ROCE 2008													
KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s.												2008 celkem
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	1	4	3	3	1	2	7	2	4	5	1	4	37
Jihomoravský	5	5	3	4	8	3	9	4	6	4	10	11	72
Karlovarský	5	4	4	2	3	4	2	5	3	4	5	5	46
Královéhradecký	1	3	1		1	2	1	1	0	4	3	1	22
Liberecký	3	2	3	3	3	4	10	2	0	3	2	1	36
Moravskoslezský I.	8	4	2	4	2	8	1	3	1	6	2	3	44
Moravskoslezský II.	14	6	7	6	5	2	7	5	4	4	3	3	66
Olomoucký	2	1	5	3	3	4	2	5	3	3	2	2	35
Pardubický	2	3	2	4	2	4	4	5	3	3	3	4	39
Plzeňský	0	2	2	3	4	4	2	1	2	0	0	2	22
Hlavní město Praha	1	3	2	2	1	5	3	4	5	1	4	3	34
Středočeský	6	2	8	6	7	7	4	2	3	7	6	9	67
Ústecký	9	6	9	8	9	10	9	5	4	10	4	4	87
Vysočina	3	1	1	2	2	3	3	1	0	4	4	2	26
Zlínský	4	2	3	0	4	5	5	2	5	6	7	3	46
Celkem vykázání	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679

datum aktualizace: 6.ledna 2009

2007 - žádný případ
jeden kraj

Kraj	Pořadí		POČET OBYVATEL	POČET VYKÁZÁNÍ		INDEX	
	08	07		1. - 3.Q 2008	1. - 3.Q 2007	2008	2007
Moravskoslezský	4	1	1 283 911	89	172	1: 14 426	1: 7 500
Hlavní město Praha	14	13	1 193 270	26	50	1: 45 895	1: 23 800
Jihomoravský	9	8	1 138 174	47	66	1: 24 216	1: 17 200
Středočeský	10	11	1 108 465	45	55	1: 24 633	1: 20 100
Ústecký	2	5	826 852	69	51	1: 11 983	1: 16 200
Jihočeský	8	7	626 634	27	37	1: 23 209	1: 17 000
Olomoucký	7	9	624 961	28	32	1: 22 320	1: 19 500
Zlínský	6	4	598 789	30	39	1: 19 960	1: 15 400
Plzeňský	11	14	552 553	20	13	1: 27 628	1: 42 500
Královéhradecký	13	10	552 481	14	28	1: 39 463	1: 19 700
Vysočina	12	12	522 267	16	22	1: 32 642	1: 23 700
Pardubický	5	2	509 353	29	53	1: 17 564	1: 9 600
Liberecký	3	6	429 080	30	26	1: 14 303	1: 16 500
Karlovarský	1	3	304 831	32	21	1: 9 526	1: 14 500
celkem			10 271 621	502	665	1 :20 460	1: 19 000

Copyright – Bílý kruh bezpečí, 2008⁵⁹

3.2.5. Vytíženost intervenčních center

V roce 2008 byla založena Asociace pracovníků intervenčních center ČR, o. s. Na základě informací od Policie ČR v souvislosti rozhodnutím o vykázání se v roce 2008 uskutečnilo 3763 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami, z toho 2665 telefonických, 699 osobních v intervenčních centrech, 100 osobních v rámci výjezdu do bydliště a 299 písemných. Z celkového počtu evidovaných kontaktů uskutečnila intervenční centra 123 (18%) jednorázových kontaktů, kdy ohroženým osobám stačily pouze informace a rady poskytnuté v rámci jednoho kontaktu. U 484 případů došlo k opakovaným kontaktům se stejnou ohroženou osobou. Ve sledovaném období bylo evidováno 79 případů, kdy ohrožená osoba pomoc intervenčního centra odmítla.

⁵⁹ www.domacinasili.cz

V porovnání s rokem 2007 (206 případů odmítnutí) došlo k výraznému snížení počtu odmítnutí, které signalizuje rostoucí důvěru veřejnosti v tuto službu.

Na intervenční centra se v rámci nízkoprahového kontaktu (mimo institut vykázaní) obrátilo v roce 2008 o cca 30% více osob hledajících pomoc a radu v souvislosti s případy domácího násilí, což celkem představovalo 8805 (v roce 2007 to bylo 5364) dalších kontaktů s uživateli služby. V konečném součtu evidují intervenční centra 12 568 kontaktů, z toho 3763 v souvislosti s vykázaním. V průměru připadalo v roce 2008 na jedno intervenční centrum 837 (v roce 2007 to bylo 620) veškerých kontaktů s klienty.

3.3. Příklad dobré praxe – Intervenční centrum Brno

SPONDEA

Krizové centrum pro děti a mládež / Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím

„SPONDEA je obecně prospěšná společnost, jejímž posláním je zlepšování kvality života dětí, mladých lidí a jejich blízkých, dále osob ohrožených domácím násilím, s cílem podpořit je ve schopnosti řešit jejich obtížné životní situace a opětovně se začlenit do společnosti.“⁶⁰

Společnost Spondea byla založena v roce 1998 jako krizové centrum pro děti, které poskytovalo pomoc a zázemí ohroženým dětem. Postupně svou činnost rozšířila o výkon sociálně-právní ochrany dětí, zprovoznění psychiatrické ambulance, poskytování krátkodobého ubytování pro matky s dětmi, které se staly obětí domácího násilí, a také se zaměřila na preventivní a osvětové programy prováděné na základních školách. V roce 2005 získala Spondea akreditaci pro výkon služby „krizová pomoc“, a stala se členem Interdisciplinárního týmu v Brně, zabývajícím se pomocí obětem domácího násilí. Pilotním projektem řešícím problematiku domácího násilí se stal projekt DONA centra, které zahájilo svůj provoz v září 2006. Toto centrum působilo jako odborné poradenské pracoviště pro osoby ohrožené domácím násilím. Od 1. ledna 2007 se DONA centrum mění na Intervenční centrum. Spondea se stala školicím pracovištěm pro studenty středních a vysokých škol, podílí se na školení a vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, školství a v sociální oblasti, a na školení policistů.

Činnosti organizace

- ❖ **Krizové centrum pro děti a mládež** – věnuje se především problémům týkajících se rodiny, jako jsou vztahy dětí s rodiči a rodičů navzájem, vztahů dětí k novým partnerům svých rodičů, a případně k novým sourozencům, řeší (po)rozvodové a situace, syndrom zavrženého rodiče, a věnuje se péči o děti, které se staly svědky nebo oběťmi domácího násilí, týrání či sexuálního zneužívání. Zaměřuje se na klienty, kteří řeší problém se vztahy k vrstevníkům,

⁶⁰ SPONDEA. Sborník k desátému výročí založení organizace, 1998-2008, Brno: 2008

s láskou, sami se sebou, se svou nemocí či odlišností, se smyslem života, se samotou, kteří trpí depresí, úzkostí, trápí se pocitem bezmocnosti a mají sebevražedné myšlenky. V souvislosti se školou řeší otázky neprospěchu, šikany a záškoláctví. Součástí krizové pomoci je také péče o děti a mladé lidi, kteří ztratili střechu nad hlavou a ocitli se na ulici, utíkají z domova nebo ústavu.

Tyto sociální služby jsou poskytovány následujícími formami:

- Krizová pomoc
- Telefonická krizová pomoc
- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- Provozování zařízení pověřeného k výkonu sociálně-právní ochrany dítěte (tzv. pobyt na krizovém lůžku)

„Za rok 2007 vyhledalo pomoc Krizového centra celkem 697 nových klientů. Celkem jsme poskytli těmto klientům 3594 krizových intervencí či konzultací, z toho bylo 1328 formou krizové telefonické pomoci, 1373 formou osobní intervence, 149 formou SMS, 386 formou emailové korespondence a 358 formou chatového poradenství.“⁶¹

- ❖ **Intervenční centrum** – původně DONA Centrum Brno, které zahájilo svoji činnost v roce 2006, jako odborné poradenské pracoviště pro osoby ohrožené domácím násilím, se od 1. ledna 2007 v návaznosti na zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách, změnilo na Intervenční centrum. Jeho posláním je poskytování odborné pomoci a podpory ambulantní, terénní i pobytovou formou osobám, které se pod vlivem domácího násilí dostaly do sociálně nepříznivé situace. Jedná se o osoby ohrožené, nebo již vystavené psychickému, fyzickému, sexuálnímu či ekonomickému domácímu násilí, dále osoby jim blízké, nebo svědci domácího násilí. Intervenční centrum jim pomáhá získat dovednosti, aby zvládaly řešit obtížné životní situace vlastními silami.

Cíle intervenčního centra:

- zklidnění klienta v pro něj nepříznivé situaci
- směřování klienta k zajištění vlastního bezpečí
- zmobilizování vlastní aktivity klienta tak, aby byl schopen vlastními silami realizovat další kroky, vedoucí k životu bez násilí

⁶¹ SPONDEA. Výroční zpráva 2007.

- zajištění spolupráce mezi poskytovateli jiných sociálních služeb v rámci řešení problematiky domácího násilí

Poskytované služby:

- psychologická pomoc
- sociálně terapeutická činnost
- pobyt na krizovém lůžku
- poradenství v oblasti trestně-právní, sociálně-právní a organizační
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
- zprostředkování kontaktu s jiným odborným pracovištěm

Služby jsou poskytovány bezplatně.

Služby v intervenčním centru zajišťují:

4 sociální pracovníce, 2 psychologové, 4 krizoví pracovníci, techničtí pracovníci

Interdisciplinární spolupráce

Kromě přímé práce s klienty ohroženými domácím násilím, je další součástí působení Intervenčního centra koordinace spolupráce subjektů, které mohou pomáhat ohroženým osobám a spolupůsobit v oblasti prevence proti domácímu násilí. Intervenční centrum Spondea je iniciátorem a koordinátorem setkávání těchto institucí v rámci Jihomoravského kraje. Mezi tyto instituce patří: Policie ČR, obecní policie, odbory sociálně-právní ochrany dětí, přestupkové, sociální a zdravotní odbory měst a obcí, azylová ubytovací zařízení, poradny, psychologové, lékaři, probační a mediační služba, státní zastupitelství, soudy apod. Společná setkání vytváří prostor pro diskuse jednotlivých odborníků a hledání společných postupů, aby výsledkem byla efektivní a dostupná pomoc ohroženým osobám. V rámci interdisciplinární spolupráce jsou realizována školení pro sociální pracovníky a policisty, zaměřené na problematiku domácího násilí, komunikačních technik a práce s ohroženými osobami, komplexní péče o ohrožené osoby a jejich děti, které jsou samy oběťmi nebo svědky domácího násilí.

Statistika za rok 2007⁶²

kontakty celkem	z toho ambulantní	z toho telefonické	z toho terénní	z toho e-mail/dopis
1199	325	804	3	67
s klienty/profesní	s klienty/profesní	s klienty/profesní	s klienty/profesní	s klienty/profesní
975/224	321/4	606/198	3/0	45/22

KLIENTI	z vykázaní	ostatní klienti
celkový počet	83	289
z toho ženy	76	264
z toho muži	7	25

VZTAH MEZI OHROŽENOU A NÁSILNOU OSOBOU	z vykázaní	ostatní klienti
manželé	44	193
druh / družka	16	35
zletilé dítě / rodič	17	26
nezletilé dítě / rodič	3	4
rozvedení manželé	3	14
jiný / nezjištěný	0	17

VĚK OHROŽENÝCH OSOB	z vykázaní	ostatní klienti
do 30 let	11	53
do 50 let	53	119
do 70 let	15	29
nad 71 let	4	14
věk nezjištěn	0	72

JINÉ	z vykázaní	ostatní klienti
hendikepovaných ohrožených osob	4	26
počet případů / rodin, ve kterých bylo přítomno nezletilé dítě	49 rodin / 93 dětí	154 / 256

OHROŽENÉ OSOBY PŘIJATY NA KRIZOVÝ POBYT	z vykázaní	ostatní klienti
zletilé osoby	-	4
rodiče s dětmi matky / děti	-	20 matek / 38 dětí

⁶² SPONDEA. Výroční zpráva 2007

Statistika za rok 2008 ⁶³

kontakty celkem	z toho osobní	z toho telefonické	z toho terénní	z toho e-mail/dopis
pouze z vykázáni	119	359	6	23

KLIENTI	z vykázáni	ostatní klienti
celkový počet	72	321
z toho ženy	67	303
z toho muži	5	18

VZTAH MEZI OHROŽENOU A NÁSILNOU OSOBOU	z vykázáni	ostatní klienti
manželé	30	199
druh / družka	21	53
zletilé dítě / rodič	19	33
nezletilé dítě / rodič	0	-
rozvedení manželé	1	15
jiný / nezjištěný	1	21

VĚK OHROŽENÝCH OSOB	z vykázáni	ostatní klienti
do 30 let	16	29
do 50 let	35	159
do 70 let	17	30
nad 71 let	4	13
věk nezjištěn	-	90

JINÉ	z vykázáni	ostatní klienti
hendikepovaných ohrožených osob	7	17
počet případů / rodin, ve kterých bylo přítomno nezletilé dítě	45	159

OHROŽENÉ OSOBY PŘIJATY NA KRIZOVÝ POBYT	z vykázáni	ostatní klienti
zletilé osoby	1	11
rodiče s dětmi matky / děti	-	2

⁶³ Údaje zjištěné osobním kontaktem s koordinátorem intervenčního centra SPONDEA Brno.

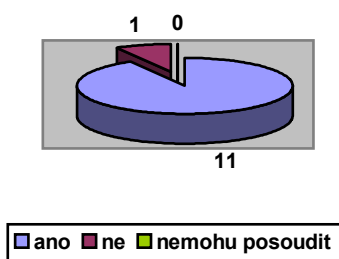
4. Dotazníkové šetření

Na začátku své práce jsem kladla otázku, do jaké míry přispělo zřízení intervenčních center k ochraně osob ohroženým domácím násilím v České republice. Ze statistik Bílého Kruhu bezpečí jednoznačně vyplývá, že přínos je obrovský, a že za dva roky působení odvedla intervenční centra kus dobré práce. První rok byl především rokem získávání zkušeností ze vzájemné spolupráce všech zúčastněných institucí, které danou problematiku řeší, a současně se zdokonaloval celý systém pomoci. V druhém roce se již projevil výsledky úspěšné praxe, a ve většině krajů se počty vykázaní začaly snižovat.

Prostřednictvím svého dotazníkového šetření jsem chtěla zjistit, jak dosavadní zkušenosti vnímají sama intervenční centra. Vytvořila jsem dotazník o třinácti otázkách a rozeslala jej na všech patnáct intervenčních center v České republice. Zpět se mi vrátilo dvanáct vyplněných dotazníků, jejichž odpovědi jsem následně zpracovala.

Výsledek dotazníkového šetření

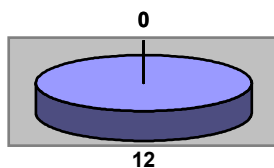
1. Považujete Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, za účinný?

Komentář IC Brno:

„Ohrožené osoby mají možnost dovolat se ochrany u institucí, pro které je ochrana občanů veřejným závazkem (policie, justice), ale před platností zákona neměly k účinnému zásahu proti pachatelům domácího násilí potřebné nástroje. Od roku 2009 k vyšší účinnosti přispívá ještě legislativní zakotvení personální ochrany ohrožené osoby během doby vykázaní (násilné osobě je nejen zakázán vstup do společného obydlí, ale nově je také povinna se zdržet kontaktů s ohroženou osobou).“

2. Zlepšila se s účinností tohoto zákona (institutem vykázaní násilné osoby) situace pro oběti domácího násilí?

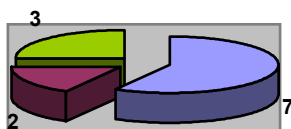

■ ano ■ ne ■ nemohu posoudit

Komentář IC Brno:

„Důkazem zlepšení situace může být sledovaná doba latence, po kterou ohrožené osoby zůstávaly v násilném vztahu a nevyhledávaly pomoc institucí. Před zavedením zákona se tato doba uváděla v průměru 6 let, po dvou letech platnosti zákona klesla na 2 roky (zdroj: výzkum BKB). Nicméně zavedení institutu vykázaní není řešením plošně pro všechny ohrožené osoby, v některých případech, kdy násilná osoba nerespektuje úřední rozhodnutí, je situace pro ohroženou osobu stále stejně riziková. Praxe také ukázala, že standardní postup intervence není efektivní v případech domácího násilí v rodinách cizinců žijících na území ČR.“

3. Přispěl tento zákon k úspěšnějšímu odhalování domácího násilí?

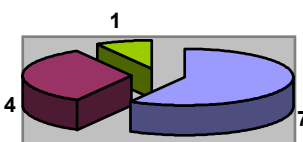

■ ano ■ ne ■ nemohu posoudit

Komentář IC Hradec Králové:

„Myslíme si, že současná legislativa zlepšila postavení osob ohrožených domácím násilím a postavila ČR do pozice země, která tuto problematiku aktivně řeší a zabývá se jí.“

4. Přispěl tento zákon k prevenci domácího násilí?

■ ano ■ ne ■ nemohu posoudit

Komentář IC Brno:

„Samotná koncepce tohoto opatření je preventivní, takto jej chápe policie a i následná sociální služba intervenční centrum je v systému sociálních služeb službou prevence.“

S tímto souvisí preventivní činnost služby, která se zabývá osvětou mezi potenciálními ohroženými osobami (např. preventivní besedy ve školách, v klubech seniorů, v rámci kampaně proti násilí na ženách, aktivity v rámci Brněnských dnů pro zdraví apod...). Další preventivní aktivitou je multidisciplinární spolupráce zástupců institucí. Pro intervenční centrum je preventivní část práce stejně důležitá jako samotná pomoc ohroženým osobám. V roce 2008 jsme také zaznamenali nárůst konzultací s klienty, kteří se na nás obrátili v různých stádiích tohoto jevu, kdy tyto konzultace byly zaměřeny na prevenci a bezpečnost v případě ohrožení v budoucnosti.“

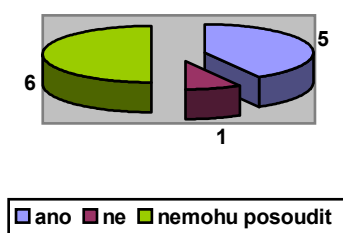
Komentář IC Hradec Králové:

„I přes teprve dvouletou praxi boje proti DN, odborníci zaznamenávají vyšší povědomí nejen odborné, ale i laické veřejnosti o problematice DN, což podle našeho názoru výrazně přispívá k prevenci DN.“

Komentář IC Praha:

„Zatím v hl. m. Praze policisté vykazují násilníky, kteří se dopouštějí brutálního fyzického násilí. V těchto případech se nedá hovořit o prevenci, ale o záchraně lidského života, zdraví nebo důstojnosti. Institut vykázaní by měl být více využíván v případech počáteční fáze domácího násilí, kde se dá hovořit o prevenci. Důležité je, aby zásah státu ukázal nejen ohrožené osobě, ale i dětem, svědkům DN, že násilné chování společnost netoleruje.“

5. Spolupracují oběti domácího násilí od zavedení tohoto zákona více s policií?

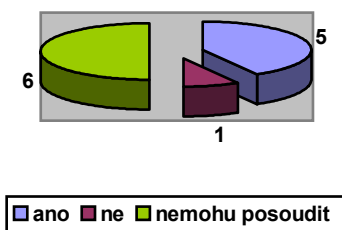
Komentář IC Brno:

„Zkušenosti z konzultací s klienty ukazují, že určitá část ohrožených osob má stále obavu obrátit se na policii, tato obava může být způsobena předchozí negativní zkušeností nebo obecným strachem z policie (zejména v komunitách cizinců), ale obecně se dá říci, že přijetí zákona vedlo k vyšší spolupráci ohrožených osob s policií.“

Komentář IC Praha:

„Ve srovnání s rokem 2007 se v 2. roce účinnosti zákona č. 135/2006 Sb. počet vykázaní v Praze téměř o polovinu snížil. Naopak prudce narostl počet klientek „z ulice“, které chtějí rozchod s partnerem nebo domácí násilí řešit bez účasti policie. Důvody jsou různé – především je to strach, co nastane po vykázaní násilníka ze společného obydlí. Oběť si také nevěří, že situaci bez partnera zvládne. Konzultace v IC se ohrožené osobě zdá méně konfrontační, většinou o ní násilný partner ani neví. Pro oběť je přijatelnější si postupně připravit plán, jak bezpečně odejít, získat sebejistotu, že rozchod zvládne, a až poté dělat konkrétní kroky. Nejčastěji se ženy rozhodují pro rozvod, ale do poslední chvíle nechtějí, aby partner něco tušil. Mají z něho mimořádný a všudypřítomný strach.“

6. Domníváte se, že je policie ve srovnání s rokem 2007 lépe proškolená, a to jak pro práci s osobami ohroženými DN, tak i osobami násilnými?

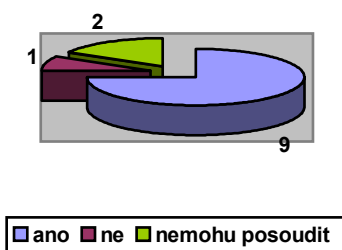
Komentář IC Brno:

„V městě Brně pracuje specializovaná skupina, která řeší případy se znaky domácího násilí, jejich odbornost je zajištěna a Brno-město má jako jediné v ČR výhodu před ostatními regiony. Do proškolení jednotlivých policistů se v současné době promítá více faktorů jako je reforma policie a velká fluktuace na obvodních odděleních. Krajské správy policie za podpory policejního prezidia v současnosti pořádají školení pro nové i stávající policisty a to i ve spolupráci s intervenčními centry, tato situace je příliš aktuální na to, aby ji bylo možné v tuto chvíli hodnotit.“

Komentář IC Hradec Králové:

„ANO, domníváme se, že Policie je lépe proškolená. Bohužel Policie v současné době prochází transformací, kterou provází i řada odchodů policistů specialistů do civilu. Tento problém se dotýká i specialistů na problematiku DN. Uvědomujeme si, že bude chvíli trvat než na jejich místa budou dosazeni noví policisté, kteří budou proškoleni v problematice DN. Co se týče proškolení PČR pro specifickou práci s násilnými osobami, záleží na tom, jak to myslíte. Jedná se o dvě roviny, první je policejní taktika a případný zákrok proti násilným osobám a jako druhou rovinu můžeme chápat následnou sociálně terapeutickou práci s těmito osobami. Podle současné legislativy ještě není stanoveno kdo a jakým způsobem bude následně pracovat s násilnými osobami, zatím se zákon zabývá pouze pomocí osobám ohroženým DN. Pokud máte na mysli záležitost policejní metodiky, která upravuje policejní taktiku např. při zákroku proti násilné osobě, domníváme se, že se tato taktika nijak výrazněji neliší od zákroku proti např. pachateli jiného trestného činu či přestupku.“

7. Je podle Vás dostatek intervenčních center na území ČR?

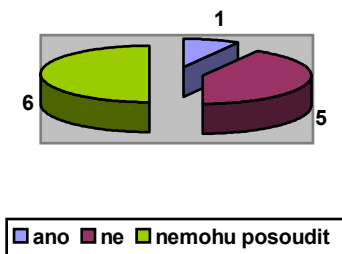
Komentář IC Brno:

„Dosavadní síť intervenčních center je dostatečná za předpokladu, že stávající IC budou dále mapovat potřebnost a dostupnost služeb v jednotlivých krajích a ve špatně dostupných místech zřizovat detašovaná pracoviště.“

Komentář IC Ústí nad Labem:

„Ano, ale záleží na nabídce pomoci v rámci jednotlivých krajů, na počtu případných detašovaných pracovišť...“

8. Bylo by zvýšení počtu intervenčních center efektivní?

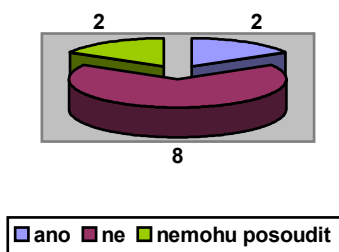
Komentář IC Brno:

„Na tuto otázku není jednoznačná ani jednoduchá odpověď. Vznik konkurenčního prostředí mezi sociálními službami je záměrem a zásadou zákona, není možné a snad ani správné vzniku dalších sociálních služeb, které povedou ke zvýšení kvality péče o ohrožené osoby bránit. Zvýšení počtu intervenčních center by bylo efektivní za předpokladu zachování spolupráce mezi jednotlivými centry a dodržení společné filozofie ochrany ohrožených osob. V praxi bohužel zaznamenáváme v některých krajích opačný přístup, proto je zde jisté riziko, že se spolupráce s ostatními institucemi bude tříštit. Stanoviskem Asociace, sdružující patnáct intervenčních center, je podpora vzniku detašovaných pracovišť v jednotlivých krajích.“

Komentář IC Hradec Králové:

„Na tuto otázku nelze odpovědět jednoznačně z mnoha důvodů. V jednotlivých krajích v ČR je mnoho odlišností a specifik, které mají sociálně - demografický i jiný původ. Obecně by vzniku dalších IC mělo předcházet prozkoumání aktuální poptávky po této soc. službě v daném kraji, včetně posouzení územní dostupnosti této služby občanovi. Řada IC totiž nabízí i služby dojezdu na místo bydliště ohrožené osoby, pokud se nemůže dostavit do IC, případně zřizují detašovaná pracoviště. Domníváme se, že by nemělo docházet ke tříštění současné sítě IC bez zvážení aktuálního stavu v jednotlivých krajích, a bez vyhodnocení téměř dvouleté praxe těchto center. Posledním bodem je i záležitost financování těchto center neboť při tříštění sítě těchto center by docházelo i k tříštění dotací pro jejich provoz, což v současné ekonomické situaci ve světě, v Evropě i u nás doma, je věc při nejmenším diskutabilní.“

9. Rozšířili byste pravomoci intervenčních center? Pokud ano, uveďte jaké.

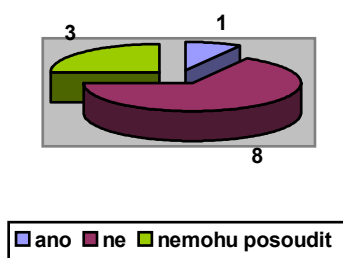
Komentář IC Brno:

„Rozsah pravomocí IC upravuje zákon o sociálních službách, tato služba má v síti sociálních služeb o něco větší pravomoc než ostatní, která spočívá v možnosti aktivního vyhledávání klientů/ intervence do případů po předchozím oznámení policie nebo shromažďování údajů o ohrožených i násilných osobách. Pravomoci upravené tímto zákonem jsou dostatečné.“

Komentář IC Praha:

„Myslím, že pravomoci IC jsou dostačující. Chybí práce s násilnou osobou – tu by ani v budoucnu nemělo zajišťovat IC, ale jiné kontaktní místo. Navíc bych ale do zákona dala povinnost kontaktu násilné osoby s odborníkem po vykázání.“

10. Souhlasíte s názorem, že více než ¼ osob ohrožených domácím násilím na pomoc IC rezignuje, zejména důsledkem malé dostupnosti sociálních služeb a potíží při řešení své sociální situace?

Komentář IC Brno:

„Z praxe IC Brno vyplývá, že více než 90% ohrožených osob našich služeb využije ať už v jakémkoli rozsahu. Zajistit dostupnost služeb všem v JmK je jednou z našich priorit, proto zřizujeme detašovaná pracoviště, máme spolupracující organizace ve všech bývalých okresech, na které lze ohrožené osoby odkázat, vyjíždíme v indikovaných případech za ohroženými osobami do místa jejich bydliště.“

Komentář IC Pardubice:

„Důvodů, proč o.o. rezignují (nepokračují v řešení situace, ačkoliv v tom začaly) na řešení situace je určitě více. Pokud rezignují, je to většinou souběhem více faktorů, kde mimo jiné může figurovat malá dostupnost především návazných služeb. Policie je dostupná všude, IC funguje i telefonicky, sociální odbory a IC mohou dojíždět za uživateli služby apod. Pokud situaci chtějí řešit, pouze větší vzdálenost je v tom neodrazuje. Pokud ovšem není motivace silná, může pro ně být záminkou právě vzdálenost služeb pro nepokračování řešení situace. Zlepšení sítě návazných služeb by příp. mohla o.o. pomoci ve vytrvání při řešení situace jako podpora.“

11. Co by podle Vás přispělo ke zlepšení nebo zefektivnění služeb intervenčních center?

Několik intervenčních center se shodlo na tom, že základem je dobře fungující tým pracovníků IC. K zefektivnění služeb by přispělo rozšíření návazných služeb, jako je program pro práci s násilnými osobami. V neposlední řadě je to rovněž dostatek financí.

Komentář IC Praha:

„Stabilní, zkušený tým IC – 5 pracovníků (vedoucí, sociální pracovník, psycholog, 2 sociálně právní poradci). S takovým týmem lze pravidelně organizovat a rozšiřovat interdisciplinární spolupráci zaměřenou na problematiku domácího násilí v kraji. IC by mělo zůstat koordinátorem této činnosti. Jedině postupem času se zefektivní tato spolupráce (IC, OSPOD, Policie ČR, obecní policie, soudy, PMS, neziskové organizace, přestupková oddělení, krizová centra, občanské poradny) a přispěje k zlepšení informovanosti laické i odborné veřejnosti. Důležité je, aby se snížila průměrná doba (dnes 5 let), kdy žena setrvává v násilném vztahu. Důležitá je vzájemná informovanost IC-PČR-OSPOD-Soudy, předávání podnětů, kde se ochrana nedaří. Osvětová práce. Důležité je i zavedení případových konferencí u případů, kde je složitá situace a v rodině jsou malé děti.

Do budoucna by bylo zajímavé rozšiřovat nabídku služeb pro ohrožené osoby tak, aby IC nabídlo kompletní servis ohrožené osobě (viz středisko v Lisabonu) a nepřeposílalo oběť DN od úřadu k úřadu. Nabídlo ohroženým ženám podpůrné skupiny, terapie – individuální i skupinové. Dlouhodobé DN=vymývání mozků, žena potřebuje dlouhodobou podporu, pomoc, naučit se asertivně komunikovat, prosadit se ve vztahu, získat ztracenou sebedůvěru, aby dokázala být nezávislá, soběstačná, samostatná.“

Komentář IC Hradec Králové:

„Nemůžeme plošně hovořit za všechna IC v ČR. Za IC HK bychom rádi získali nové prostory pro naše středisko, neboť současná budova bude rekonstruována a následně využita pro jiné účely. Toto již řešíme s naším zřizovatelem. Tento příklad vyjadřuje i náš názor v odpovědi na Vaši otázku. Myslíme si, že základem je dobré personální zajištění IC (v tomto věříme, že jsou základy postaveny pevně). Dalším prvkem je technické zázemí (v tomto ohledu mohou být mezi IC rozdíly, nedomníváme se však, že by byly vážné).“

12. Co komplikuje nebo ztěžuje Vaši práci?

Je pochopitelné, že každý kraj se potýká s jinými problémy, nicméně některá centra se shodla na tom, že se potýkají s různou mírou motivace institucí při spolupráci na programu ochrany ohrožených osob, že chybí síť návazných služeb (terapeutické

služby pro násilné osoby), a někdy se setkávají také s nedostatečně vyškolenými policisty.

Komentář IC Praha:

„Je to reorganizace policie – odchod zkušených, proškolených policistů. Snížil se věk nových policistů na 22-23 let. Nejsou proškoleni, nemají zkušenost, chybí jim jistota při zjišťování, zda jde o DN, nebo jiný případ. OSPOD – s nedůvěrou přistupují k ohrožené osobě, často jsou na straně násilníka. Hájí jeho otcovská práva, chybí tam větší vhléd do problematiky domácího násilí, znalost osobnosti oběti i násilníka i dítěte jako svědka DN. Chybí čas na vytvoření kvalitní osvěty pro širokou veřejnost. V budoucnu je třeba více zapojit zdravotnická zařízení do problematiky. Nepochopení cítíme často ze strany státních zástupců, někdy i soudců. I tam je třeba zacílit vzdělávání k problematice DN. Důležitá je i prevence na školách. Mládež by se měla naučit konstruktivní komunikaci, asertivitě - sebeprosazení bez nátlaku a násilí ve vztahu.

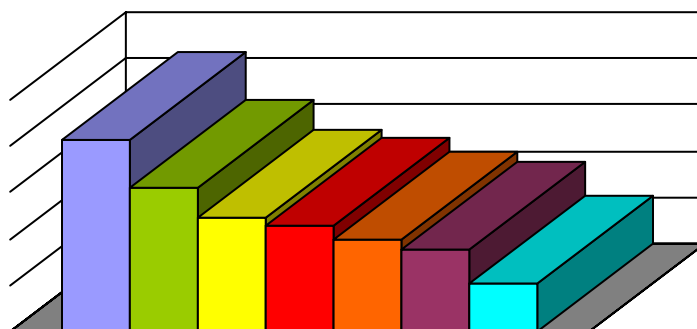
K lepší ochraně by přispěly i sociální půjčky pro ženy ohrožené domácím násilím. Po rozchodu zůstávají dlouho bez prostředků – sociální půjčka by mohla částečně překlenout obtížnou sociální situaci. To, že taková možnost není, brání mnoha ženám s dětmi v radikálním řešení DN.“

Komentář IC Hradec Králové:

„V naší práci se nevyskytuje nic vážného, co by ji podstatným způsobem ztěžovalo. V naší činnosti se nezabýváme jen přímou prací s uživateli – osobami ohroženými domácím násilím, ale podporujeme i Interdisciplinární spolupráci na území kraje, působíme v rámci osvěty a spolupracujeme se vzdělávacími institucemi při poskytování studentských praxí. Děláme vše pro to, aby byla podporována spolupráce na poli problematiky DN, zvýšilo se povědomí nejen odborné, ale zejména laické veřejnosti, vedeme dialog s orgány státní správy a samosprávy, jsme členy Asociace pracovníků IC. Tímto sice zdlouhavěji, ale s dobrým svědomím odpovídáme na Vaši otázku. Snažíme se svoji každodenní prací odstraňovat překážky, které se občas vyskytují v soc. oblasti, a jsou známy všem, kteří v této oblasti působí.“

13. Očíslujte instituce (podle rozsahu, resp. intenzity Vaší spolupráce), které se nejvíce podílejí na řešení situací domácího násilí?

V této otázce se jednotlivá centra měla vyjádřit formou číselné řady od 1 do 7, v jakém rozsahu spolupracují s jednotlivými institucemi, které se podílí na řešení situací domácího násilí. Číslice 1 měla vyjadřovat nejvyšší míru spolupráce a číslice 7 naopak nejnižší míru spolupráce. Přestože jsou zkušenosti jednotlivých center velmi individuální a souvisí s typy případů, které řeší, jednoznačně se na prvním místě objevuje spolupráce s policií, dále sociálními odbory a azylovými zařízeními. Na posledním místě se nejčastěji vyskytuje spolupráce se zdravotnickými zařízeními.

Stupnice intenzity spolupráce

■	Policie
■	Sociální odbory
■	Azylová zařízení
■	Soudy a probační a mediační služba
■	Krizové linky a centra
■	Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy
■	Zdravotnická zařízení

Jak z dotazníkového šetření vyplývá, jsou zkušenosti jednotlivých intervenčních center sice různorodé, ale v mnohém mají spoustu společného. Většina se shoduje na tom, že Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, je účinný a smysluplný, a že situace osob ohroženým násilím se rozhodně zlepšila. Díky intervenčním centrům nacházejí osoby ohrožené odvahu své problémy včas řešit, neboť vědí, že se mají na koho obrátit, a že se jejich situací bude někdo vážně zabývat.

Jednou z mých hypotéz bylo, že více než ¼ osob ohrožených domácím násilím na pomoc IC rezignuje, zejména důsledkem malé dostupnosti sociálních služeb a potíží při řešení své sociální situace. Díky dotazníkovému šetření, kdy většina intervenčních center tento názor popírá, byla tato hypotéza vyvrácena. Například v Brně využívá služeb intervenčního centra více než 90% ohrožených osob, a to v nejrůznějším rozsahu. Centrum si klade za cíl zajistit dostupnost služeb všem v Jihomoravském kraji, a proto zřizuje ještě detašovaná pracoviště, a spolupracuje ještě s řadou dalších organizací v kraji, na které lze osoby ohrožené odkázat. V některých případech také vyjíždí

za ohroženými osobami do místa jejich bydliště. Lze tedy konstatovat, že pokud osoba ohrožená svou situací chce řešit, má se na koho obrátit.

Díky větší medializaci, intenzivní osvětě, nejrůznějším besedám, kampaním a interdisciplinární spolupráci má tato sociální služba i nezanedbatelný preventivní účinek. Jednoznačně můžeme říci, že práce intervenčních center je velmi úspěšná a přínosná pro celou naši společnost.

Závěr

Problematika domácího násilí je v současné době velmi diskutovanou otázkou a zároveň je jí věnováno hodně pozornosti. Jsou financovány nejrůznější projekty a školení, aby lidé, kteří se ve své profesi mohou setkat s osobami ohroženými domácím násilím, věděli, jak jim nejlépe pomoci. Sociální služby pro osoby ohrožené domácím násilím jsou dostupné každému, a jsou k dispozici nejen těm, kteří se v takové situaci ocitnou, ale všem kdo chtějí v takových situacích nějak pomoci.

Když v roce 2007 vstoupil v platnost zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, vznikla intervenční centra, která v rámci interdisciplinární spolupráce s dalšími institucemi působí při řešení případů domácího násilí. S jejich pomocí, a také nutnou dávkou odvahy, může každý najít vlastní cestu, jak se násilí zbavit. Existují různé cesty, kterými se lze vydat, a intervenční centra nabízí ohroženým osobám pomoc udělat první kroky k novému životu, životu bez násilí.

Díky analýze statistických dat Bílého kruhu bezpečí se můžeme přesvědčit, že práce intervenčních center i dalších zainteresovaných institucí je efektivní a přínosná. Jednoznačným ukazatelem je srovnání dat v roce 2007 (první rok praxe intervenčních center) a 2008 kdy zjistíme, že v roce 2008 se na intervenční centra v rámci nízkoprahového kontaktu (mimo institut vykazání) obrátilo o cca 30% více osob hledajících pomoc a radu v souvislosti s případy domácího násilí. Tato data jednoznačně signalizují rostoucí důvěru veřejnosti v tyto služby.

Úspěšnou praxi potvrzují i sama intervenční centra. V rámci dotazníkového šetření se shodují na tom, že zákon č. 135/2006 Sb. je díky institutu vykazání/zákazu vstupu velmi přínosný a účinný, a situace pro osoby ohrožené domácím násilím se tak významně zlepšila. Koncepce zákona a principy interdisciplinární spolupráce mají zároveň výraznou preventivní funkci. Policie má více pravomocí a je schopna účinně zasáhnout v akutních případech domácího násilí. Je však důležité, aby probíhala intenzivní školení policistů v přístupu nejen osobám násilným, ale především k osobám ohroženým, aby se zvýšila citlivost v přístupu a posílila se důvěra. Některá centra

se shodují, že zásadním problémem je velké množství nových policistů bez zkušeností, policistů proškolených v problematice domácího násilí je nyní nedostatek.

Na začátku jsem polemizovala s názorem, že více než ¼ osob ohrožených domácím násilím na pomoc IC rezignuje, zejména důsledkem malé dostupnosti sociálních služeb a potíží při řešení své sociální situace. Dotazníkové šetření však tento názor vyvrátilo. Například brněnské intervenční centrum uvádí, že více než 90% ohrožených osob využívá jejich služby, ať už v jakémkoli rozsahu. Dostupnost služeb je zajištěna prostřednictvím 15 intervenčních center v rámci celé České republiky, která jsou navíc doplňována detašovanými pracovišti. Osoby ohrožené domácím násilím se na centra mohou obrátit telefonicky, e-mailem, osobní návštěvou, a v některých případech vyjíždí pracovníci IC za klienty. Můžeme tedy konstatovat, že pokud chtějí ohrožené osoby svou situaci řešit, nic jim v tom nebrání.

Tak jako všude i v oblasti služeb pro osoby ohrožené domácím násilím je stále co zlepšovat. Intervenční centra uvádí, že k zefektivnění služeb by přispělo rozšíření návazných služeb, jako je program pro práci s násilnými osobami. V neposlední řadě je to rovněž dobré zázemí a dostatek financí. Domnívám se, že profese sociálního pedagoga by práci intervenčních center mohla účelně doplnit a obohatit. Například zmíněný program pro práci s násilnými osobami by mohl být pro sociální pedagogy výzvou do budoucna.

Věřím, že za přispění intervenčních center, spolupracujících státních i nestátních organizací, odborníků a rovněž osvětou této problematiky se více osob ohrožených domácím násilím odváží o svých problémech mluvit a také je řešit. Problematika domácího násilí již není tabu, o kterém se nemluví, ale je součástí života ve společnosti, dotýká se nás všech. Zabránit násilí je naší společenskou povinností a i my bychom měli podpořit boj proti násilí páchaném nejen na ženách, ale i dětech a přispět k tomu, aby děti vyrůstaly bez pohlavků a týrání. Všichni máme ze zákona právo na život bez násilí, a proto se musíme snažit zabránit tomu, aby se z lidí stávaly oběti či pachatelé násilných činů. Naší úlohou je naučit naše děti, jak se mají ve vztahu chovat, a jednat se svým partnerem férově a s respektem. Boj proti násilí není jednoduchý a svým způsobem je to „běh na dlouhou trať“. Pokud však bude čím dál více lidí, kteří aktivně vystoupí proti násilí, tím větší je šance, že již brzy bude násilí mezi lidmi o něco méně.

Resumé

Tato práce je věnována problematice domácího násilí v České republice a jejímu současnému vývoji ve společnosti. Čtenář se zde seznámí nejen s obecnou charakteristikou domácího násilí, jeho rysy, formami, rizikovými faktory vzniku a příčinami, ale především s důsledky násilí v rodině, a jaký má dopad na děti, které jsou buď svědky nebo dokonce cílem útoku.

Jak již vyplývá z názvu práce, předmětem mého zkoumání byly právě zkušenosti a poznatky intervenčních center, která pomáhají osobám ohroženým domácím násilím v jejich těžké situaci. Tato centra vznikla současně se zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, a nyní se snažím zhodnotit jejich praxi za první dva roky jejich fungování.

Jednou ze zásadních změn v ochraně osob ohroženým domácím násilím se stal institut vykázání/zákazu vstupu násilné osoby, který umožňuje Policii ČR vykázat agresora na dobu deseti dnů mimo bydliště a zakázat mu kontakt s ohroženou osobou. Ta díky této ochranné lhůtě získá čas, aby se rozmyslela, jak bude vzniklou situaci řešit. Nápomocna jsou jí právě intervenční centra, která poskytují bezplatnou psychologickou, sociální a právní pomoc, a v akutních případech i azyl.

Díky podrobné statistice Bílého kruhu bezpečí, který pomáhá osobám ohroženým domácím násilím již od roku 1991, jsem měla možnost porovnat výsledky činnosti jednotlivých intervenčních center v letech 2007 a 2008. Je zřejmé, že práce intervenčních center v rámci interdisciplinární spolupráce je velmi efektivní a zákon na ochranu před domácím násilím přinesl pozitivní a dlouho očekávané změny v životě ohrožených osob. Na tom se v rámci provedeného dotazníkového šetření shodují i sama intervenční centra. Veřejnost získala větší důvěru v instituce, které v této oblasti působí, a ohrožené osoby tak začaly častěji svoji situaci řešit již v ranném stádiu. Statistická data dokazují, že počet vykázání/zákazu vstupu se ve většině krajů ČR v roce 2008 snížil. Prostřednictvím patnácti intervenčních center jsou tyto služby v rámci celé České republiky dostupné všem, kdo chtějí svoji situaci řešit.

Anotace

Nosným tématem této práce je problematika domácího násilí v České republice a otázky jejího řešení. První část poukazuje na roli osob ohrožených domácím násilím, zpravidla žen a jejich dětí, vůči osobám násilným, které představují jejich muži, partneři, otcové, a současně poodkrývá rizikové faktory vzniku domácího násilí. Druhá část se věnuje legislativě (Zákon č. 135/2006 Sb.), která stanovila nové postupy při řešení této problematiky a mapuje práci intervenčních center a jejich zkušenosti za první dva roky jejich fungování. Závěr práce tvoří výsledky dotazníkového šetření, které ověřovalo osobní zkušenosti jednotlivých intervenčních center.

Klíčová slova

domácí násilí, týrání, psychické násilí, fyzické násilí, sexuální násilí, ekonomické násilí, Duluthský model, spirála násilí, neziskové organizace, Bílý kruh bezpečí, legislativa, právní ochrana, Zákon č. 135/2006 Sb., Policie České republiky, intervenční centra, soudy, vykázání / zákaz vstupu násilné osoby, osoby ohrožené domácím násilím, prevence domácího násilí, interdisciplinární spolupráce

Annotation

This thesis concerns on the problems of domestic violence in the Czech republic and on the questions how to solve them. The first part points out on the roles of individuals who might be endangered by domestic violence, mostly on women and their children, and towards rapists who are represented by their husbands, partners, fathers, and it also deals with the factors that might be crucial for the emergence of domestic violence. The second part is focused on the legislation (Act No. 135/2006 Collection of Law), which established the new methods of handling with these problems and covers the work of interventionist centers and their experience within the first two years of their operation. The conclusion of this thesis contains the results of the questionnaire inquiry which was focused on the personal experience of the individual interventionist centers

The key words

domestic violence, maltreatment, mental violence, physical violence, sexual harassment, economic violence, Duluth's model, the spiral of violence, voluntary organisations, the organisation Bílý kruh bezpečí, legislation, law protection, Act No. 135/2006 Collection of Law, The Police of the Czech Republic, interventionist centers, courts, individuals endangered by domestic violence, deportation / ban of entry for the rapists, prevention of domestic violence, interdisciplinary coaction

Seznam použité literatury

1. Buskotte, A., Z pekla ven: žena v domácím násilí. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, 176 s., ISBN 978-80-251-1786-6
2. Conway, H., Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s., ISBN 978-80-00-01550-7
3. Čírtková, L., Vitoušová, P., Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, ISBN 978-80-247-2014-2
4. Čírtková, L.: Některé výzkumy a teorie domácího násilí, Tiskový servis odboru prevence kriminality MV ČR, Praha,
5. Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995, 248 s., ISBN 80-7169-192-5 P
6. Lovasová, L., Rodinné vztahy, Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. 2006, 32 s., ISBN 80-86991-66-0
7. Lovasová, L., Schmidová, K. Tělesné tresty. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 21 s.
8. Pöthe, Petr. Dítě v ohrožení. 2., rozšířené vyd. Praha: G plus G, 1999, 186 s., ISBN 80-86103-21-8
9. Šedivá, M., a kol., Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s., 2007, 54 s., ISBN 978-80-239-9449-0
10. Vaníčková, E., Hajd-Mousová, Z., Provazníková, H. Násilí v rodině, Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1995, 64 s., ISBN 80-7184-008-4
11. Vodáčková, D., Krizová intervence: krize v životě člověka, formy krizové pomoci a služeb. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 544 s., ISBN 978-80-7367-342-0
12. Voňková, J., a kol., Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, 87 s., ISBN 978-80-239-9448-3
13. Voňková, J., Huňková, M., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: ProFem, 2004, 194 s., ISBN 80-239-2106-1
14. Voňková, J., Vaše právo - první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí, proFem o.p.s. 2005, Praha, 70 s., ISBN 80-239-4025-2
15. SPONDEA. Sborník k desátému výročí založení organizace, 1998-2008, Brno: 2008
16. SPONDEA. Výroční zpráva 2007
17. Liga lidských práv. Výroční zpráva Ligy lidských práv za rok 2005, Brno: 2006
18. Bílý kruh bezpečí. Pomoc osobám ohroženým domácím násilím ve statutárním městě Brně, Brno: Odbor zdravotnictví MMB, 2006
19. Bílý kruh bezpečí, Bezpečnostní plán pro osoby ohrožené domácím násilím, Brno: Odbor zdravotnictví MMB, 2006
20. www.bkb.cz
21. www.domacinasili.cz
22. www.rosa-os.cz
23. www.donalinka.cz
24. www.tyden.cz/rubriky/domaci
25. www.mvcr.cz
26. www.fod.cz

Seznam příloh

1. Adresář intervenčních center ČR - kontakty pro veřejnost.
2. Dokumentace případu DN / intervenční centrum.
3. Zákon č. 135/2006 Sb.

Příloha č. 1

ADRESÁŘ INTERVENČNÍCH CENTER ČR kontakty pro veřejnost ⁶⁴

Název IC	Adresa	Telefon	E-mail	www stránky
IC BRNO	Sýpka 25 613 00 Brno	541213732 739078078 nonstop	donacentrum@centrum.cz	www.donacentrum.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	386323016 603281300	intervencnicentrum@charitacb.cz	www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ	Velké náměstí 34 500 03 Hradec Králové	495530033 774591383	intervencni.centrum@hk.caritas.cz	www.hk.caritas.cz/ochhk
IC JIHLAVA	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	567215532 606520546	ic.vysocina@volny.cz	www.psychocentrum.cz
IC LIBEREC	Tanvaldská 269 463 11 Liberec 30	482311632	info.ic@csslk.cz	www.csslk.cz
IC MSK I. - OSTRAVA Ostrava Opava Nový Jičín	28. října 124 702 00 Ostrava	597489207 597489204 fax	ic.ostrava@bkb.cz	www.bkb.cz
IC MSK II. - OSTRAVA Karviná Bruntál	Opletalova 4/607 Havířov – Šumbark 736 01	596611239,238 739500634	ic.ostrava@slezskadiakonie.cz	www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC	Na Vozovce 26 779 00 Olomouc	585754736 774406453	intervencnicentrum@ssp-ol.cz drahomir.sevcik@ssp-ol.cz	www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE	Erno Košťála 980 530 12 Pardubice	466260528 774755744	ic.pardubice@skp-centrum.cz	www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ	Cukrovarská 16 326 00 Plzeň	777167004	krize@dchp.cz	www.charita.cz/plzen
IC PRAHA	Šromova 861 198 00 Praha 9 – Černý Most	281861580 281911883 604231085 739440771	susterova@mcssp.cz	www.mcssp Praha.cz
IC RAKOVNÍK	Žižkovo nám.169/I 269 01 Rakovník	313502588 605765883	ic.stredoocesky@seznam.cz	www.ic-rakovnik.cz
IC SOKOLOV	J.K.Tyla 461 356 01 Sokolov	352661418 736514095	intervencni@centrum.cz	www.ouss.cz
IC ÚSTÍ NAD LABEM	K Chatám 22 403 40 Ústí nad Labem - Skorotice	475511811 475201495 fax	intervencnicentrum.ul@seznam.cz	www.volny.cz/spirala.cki
IC ZLÍN	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	577018265 774405682	ic.zlin@seznam.cz	www.poradnazlin.cz

Příloha č. 2

DOKUMENTACE PŘÍPADU DN / INTERVENČNÍ CENTRUM

Spisová značka IC: IC / 2008

Název IC a adresa IC <i>Ize nahradit otiskem razítka</i>			
Pracovník IC (jméno, příjmení)			
Případ předán PČR: (e-mailem, faxem, poštou, osobně jinak / jak)	Datum _____	Hodina předání _____	Způsob předání _____
Došlo k vykázání NO	ano ☐	ne ☐	
Došlo k zákazu vstupu NO	ano ☐	ne ☐	
Došlo k jinému opatření ? K jakému konkrétně?			
Datum a čas vykázání	Datum _____	Čas _____	
Lhůta 10denního vykázání vyprší	Datum _____	Čas: 24 hodin	
Lhůta 48 hodin od doručení pro kontakt IC s ohroženou osobou vyprší	Datum _____	Čas _____	
První kontakt IC s ohroženou osobou se uskutečnil	Datum _____	Čas _____	
	Telefonicky	Dopisem	Osobně
	Jinak, konkrétně jak:		
Opakované kontakty	ano ☐	ne ☐	
Kontakt ukončen dne			
<p>Ohrožená osoba byla před vyplněním tohoto formuláře poučena o tom, že údaje v něm obsažené mohou být dále poskytnuty pouze oprávněným osobám a organizacím ve smyslu § 11 a § 21 zákona č. 101/200 Sb. o ochraně osobních údajů. Poskytnutí údajů je dobrovolné a osoba ohrožená má právo přístupu k těmto osobním údajům.</p> <p>Ohrožená osoba po poučení tento souhlas udělila: ano ☐ ne ☐</p> <p>Podpis ohrožené osoby :</p> <p>Podpis pracovníka IC: _____ Datum: _____</p>			

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

I. Osoba ohrožená	
Jméno a příjmení	
Datum narození	
Adresa trvalého bydliště (podle evid. obyv.)	
Adresa, kde dochází k ohrožení osoby (je-li totožná s trvalým bydlištěm, nevyplňujte)	
Adresa pro doručování (je-li totožná s trvalým bydlištěm, nevyplňujte)	
Telefon včetně mobilu	
Zaměstnání včetně MD, ID, nezaměstnaná atd.	
Aktuální bytová situace	
Aktuální finanční situace	
Aktuální sociální situace	
Zranění v důsledku DN	ano ☐ ne ☐
Lékařské ošetření	ano ☐ ne ☐
Lékařské dokumentace byla pořízena	ano ☐ ne ☐

II. Vztah mezi osobou ohroženou a osobou násilnou:	
Manželé	ano ☐ ne ☐
V pořadí manželství ohrožené osoby	1. 2. 3. 4. a více
Druh/družka	ano ☐ ne ☐
Partneři	ano ☐ ne ☐
Rozvedení manželé	ano ☐ ne ☐
Osoby odpovědné za výchovu dítěte/dítě	ano ☐ ne ☐
Sourozenci	ano ☐ ne ☐
Potomci/senioři	ano ☐ ne ☐
Jiný / jaký	
Žijí spolu ve společné domácnosti	ano ☐ ne ☐
Jak dlouho trvá DN (přibližně)	

III. Nezletilé děti	
Přítomnost dětí	ano ☐ ne ☐
Jméno a příjmení/datum narození	

IV. Osoba násilná	
Jméno a příjmení	
Datum narození	
Adresa trvalého bydliště (podle evid. obyv.)	
Adresa pro doručování	
Telefon	

V. Další zúčastněné osoby (oznamovatel, svědek, osoba poskytující podporu osobě ohrožené)	
Jméno příjmení	
Datum narození	
Adresa	
Telefon	

(oznamovatel, svědek, osoba poskytující podporu osobě ohrožené)	
Jméno příjmení	
Datum narození	
Adresa	
Telefon	

**VI. Stručný popis události podle sdělení osoby ohrožené
(dalších zúčastněných osob) – lze pokračovat na samostatném listu**

ÚDAJE O PŘEDEŠLÝCH OPATŘENÍCH JINÝCH INSTITUCÍ
PO CELOU DOBU TRVÁNÍ DN

Policie České republiky					
DN řešeno	a) domluvou a evidencí	ano	☐	ne	☐
	b) předáním k projednání přestupku	ano	☐	ne	☐
	c) vykázaním násilné osoby	ano	☐	ne	☐
	d) v trestním řízení	ano	☐	ne	☐
Předchozí záznamy (spis.zn.)					

Obecní a městská policie					
DN řešeno	a) domluvou	ano	☐	ne	☐
	b) předáním k projednání přestupku	ano	☐	ne	☐
Předchozí záznamy (spis.zn.)					

Přestupkové komise					
DN řešeno	a) domluvou	ano	☐	ne	☐
	b) v přestupkovém řízení	ano	☐	ne	☐
Předchozí záznamy (spis.zn.)					

Orgán sociálně-právní ochrany dětí					
Je rodina v evidenci OSPOD		ano	☐	ne	☐
Právní důvod evidence					
Postup dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí		ano	☐	ne	☐
Přijatý druh opatření?					

Lékaři primární péče					
Aktuální zranění bylo způsobeno v důsledku DN?		ano	☐	ne	☐
Délka léčení aktuálního zranění (i odhadovaná)					
Předchozí vyšetření s podezřením na DN		ano	☐	ne	☐
Informovaný souhlas pacienta s vydáním lékařské zprávy		ano	☐	ne	☐

Občanská sdružení a jiné NGO					
Název organizace					
Počet kontaktů s ohroženou osobou					
Informovaný souhlas klienta s poskytnutím zprávy o DN		ano	☐	ne	☐

Intervenční centrum					
Dříve v evidenci intervenčního centra		ano	☐	ne	☐
Aktuálně v evidenci intervenčního centra		ano	☐	ne	☐

VII. Informace k poskytnuté službě IC

Krizové lůžko	ano ☐	ne ☐
Právní poradenství	ano ☐	ne ☐
Psychologická pomoc	ano ☐	ne ☐
Sociální poradenství	ano ☐	ne ☐
Jiný druh služby, konkrétně jaký		
Doporučena nebo zprostředkována jiná služba		
Azylové ubytování		
Peněžitá pomoc		
Advokátní služba		
Specializované poradenství, konkrétně jaké		
Terapie		
Manželská poradna		
Jiná služba, konkrétně jaká		

Datum vyplnění formuláře :

Podpis pracovníka IC :

Příloha č. 3

135/2006 Sb.

ZÁKON

ze dne 14. března 2006,

kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Změna: 29/2007 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o Policii České republiky

ČL I

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 26/1993 Sb., zákona č. 67/1993 Sb., zákona č. 163/1993 Sb., zákona č. 326/1993 Sb., zákona č. 82/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 186/1997 Sb., zákona č. 138/1999, zákona č. 168/1999 Sb., zákona č. 325/1999 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 329/1999, zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 361/2000 Sb., zákona č. 60/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 216/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 436/2003 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 288/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se mění takto:

1. Za § 21 se vkládají nové § 21a až 21d, které včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 8f) až 8i) znějí:

„Oprávnění rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj“

§ 21a

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále jen "společné obydlí"), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázaní je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázaní směřuje (dále jen "vykázaná osoba"), je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázaní vztahuje.

(2) Není-li ten, vůči komu směřuje opatření podle odstavce 1, v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje.

(3) Rozhodne-li policista o vykázaní osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj podle odstavce 1 nebo 2 (dále jen "vykázaní"), vždy specifikuje prostor, na který se tato omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučit. Územní rozsah vykázaní se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem podle odstavce 1 (dále jen "ohrožená osoba").

(4) Pokud je vykázaní spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby podle zvláštního zákona^{8f)}, je o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, který přijme příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.

(5) Při provádění úkonů souvisejících s vydáním rozhodnutí o vykázaní je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže hrozí nebezpečí z prodlení.

(6) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista neprodleně úřední záznam.

§ 21b

(1) Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje.

(2) Rozhodnutí o vykázání se písemně vyhotoví do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Vyhotovené rozhodnutí se v opise doručí vykázané osobě a ohrožené osobě. Opis rozhodnutí o vykázání doručí policista do 24 hodin od jeho vydání spolu s opisem úředního záznamu podle § 21a odst. 6 příslušnému intervenčnímu centru^{8g}); v případě, že ve společném obydlí, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, žije nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázání spolu s opisem úředního záznamu ve stejné lhůtě též příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(3) Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázání je odvolání, které nemá odkladný účinek.

(4) Při vydání rozhodnutí o vykázání se postupuje, nestanoví-li tento zákon jinak, podle správního řádu.

§ 21c

(1) Rozhodne-li policista o vykázání, vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které drží, a vykázaná osoba je povinna klíče vydat. Policista zároveň poučí vykázanou osobu o následcích neuposlechnutí takové výzvy^{8h}). Policista je dále povinen umožnit vykázané osobě, aby si nejpozději při výkonu rozhodnutí o vykázání vzala ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty, a ve lhůtě do 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázání pak další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání.

(2) Vykázané osobě poskytne policista informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost. Policista je povinen vykázanou osobu poučit o jejím právním postavení, o jejích právech a povinnostech a o dalším možném postupu ve věci. Za tímto účelem policista vyžádá od vykázané osoby adresu pro doručování.

(3) Ohroženou osobu poučí policista o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu⁸ⁱ) a o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policista poučí ohroženou osobu i o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při rozhodování o vykázání přihlíží. Je-li toho třeba, přivolá policista ohrožené osobě nezbytnou lékařskou pomoc.

§ 21d

(1) Vykázání, o kterém bylo rozhodnuto podle § 21a odst. 1 nebo 2, trvá po dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.

(2) Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání se lhůta uvedená v odstavci 1 prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná osoba i ohrožená osoba. O provedené kontrole sepíše policista úřední záznam."

Poznámky pod čarou č. 8f, 8g, 8h a 8i znějí:

"8f) § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

8g) § 74a a 74b zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

8h) § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

8i) § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů."

2. V § 42k odst. 1 písm. a) se za slovo "tak" vkládají slova "tento nebo".

3. V § 42k odst. 2 v druhé větě se za slova "odstavce 1 písm." Vkládají slova "a) a".

4. Za § 42m se vkládá nový § 42n, který včetně nadpisu zní: "§ 42n

Zpracovávání osobních údajů v souvislosti s vykááním ze společného obydlí a zákazem vstupu do něj

(1) Podle ustanovení této hlavy zpracovává policie též osobní údaje ohrožené osoby a vykáané osoby (§ 21a); v případě, že ve společném obydlí, na které se vztahuje vykáání (§ 21a odst. 3), bydlí nezletilá osoba, zpracovává policie též osobní údaje této osoby.

(2) Osobní údaje osob uvedených v odstavci 1 se zpracovávají podle zásad stanovených v § 42g."

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského soudního řádu

ČLII

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., zákona č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., zákona č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb. a zákona č. 79/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 52 odst. 2 se slova "příslušný policejní orgán" nahrazují slovy "Policii České republiky" a slova "tento orgán" se nahrazují slovy "Policii České republiky".

2. V § 74 se na konci odstavce 2 doplňuje věta "Účastníky řízení podle § 76b jsou navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje; navrhovatelem se rozumí osoba, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou jednáním osoby, proti které návrh směřuje, vážným způsobem ohroženy."

3. V § 74 odst. 4 se za slova "§ 76a" vkládají slova "a 76b".

4. V § 75a se na konci odstavce 2 doplňují slova "a 76b".

5. V § 75b odst. 3 se na konci textu písmene a) doplňují slova "a 76b".

6. V § 75c odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova "nebo § 76b".

7. V § 75c odst. 2 se za slova "24 hodin poté, co byl podán," vkládají slova "o návrhu podle § 76b až do 48 hodin poté, co byl podán".

8. Za § 76a se vkládá nový § 76b, který včetně poznámky pod čarou č. 33c zní: "§ 76b

(1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

- a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen "společné obydlí"), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,
- b) se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

(2) Výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoví soud, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

(3) Předběžné opatření podle odstavce 1 trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 1 rozhodnutí Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu^{33c}), počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v tomto zvláštním právním předpise. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření podle odstavce 4 neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

(4) Bylo-li před uplynutím doby uvedené v odstavci 3 zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření; vezme přitom v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele podle odstavce 1, obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

(5) Rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle odstavce 1 není podmíněno předchozím rozhodnutím Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu.

33c) § 21a a násl. zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

Dosavadní § 76b až 76f se označují jako § 76c až 76g.

9. V § 76c se na konci odstavce 1 doplňuje věta "Usnesení o předběžném opatření podle § 76b se vyhlásí účastníkům až při provedení jeho výkonu. Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon."

10. V § 76d se na konci textu písmene a) doplňují slova "a 76b".

11. V § 77 odst. 1 písm. a) se za slovo "nepodal" vkládají slova "v zákonné lhůtě nebo".

12. V § 89 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:

"(2) V řízení, které je zahajováno spolu s návrhem na prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst.2, je příslušný okresní soud, který o prodloužení předběžného opatření rozhoduje."

13. Za § 273a se vkládá nový § 273b, který včetně nadpisu zní: "§ 273b

Výkon rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným

(1) Nařídil-li soud předběžným opatřením, aby povinný dočasně opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby se zdržel setkávání s osobou, kterou soud v usnesení označil, a nenavazoval kontakty s ní (§ 76b), zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí.

(2) Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.

(3) Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty uvedené v § 76b odst. 4 příležitost, aby si ze společného obydlí vyzvedl věci uvedené v odstavci 2. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

(4) Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je soud, který nařídil předběžné opatření."

ČÁST TŘETÍ

Změna trestního zákona

Čl.III

V § 171 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 120/1962 Sb., zákona č. 53/1963 Sb., zákona č. 56/1965 Sb., zákona č. 81/1966 Sb., zákona č. 148/1969 Sb., zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 47/1990 Sb., zákona č. 84/1990 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 457/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 490/1991 Sb., zákona č. 557/1991 Sb., nálezů Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 4. září 1992, publikovaného v částce 93/1992 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 91/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 103/1997 Sb., zákona č. 253/1997 Sb., zákona č. 92/1998 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 96/1999 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 223/1999 Sb., zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 305/1999 Sb., zákona č. 327/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 101/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 405/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 139/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 134/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 482/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 276/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 91/2004 Sb., zákona č. 537/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., zákona č. 692/2004 Sb., zákona č. 411/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se na konci písmene d) slovo "nebo" zrušuje a za písmeno d) se vkládá nové písmeno e), které včetně poznámky pod čarou č. 2b zní:

"e) dopustí se závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání vydané podle zvláštního právního předpisu^{2b}) nebo na základě předběžného opatření soudu, nebo 2b) § 21a zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno f).

ČÁST ČTVRTÁ

zrušena

Čl.IV

zrušen

ČÁST PÁTÁ

zrušena

Čl.V

zrušen

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl.VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

Zaorálek v. r.

Klaus v. r.

Paroubek v. r.